

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra slavistiky

Sekce polské filologie

studijní rok 2015/2016

**ANALÝZA PŘEKLADU VLASTNÍCH JMEN V SOUČASNÉ TVORBĚ
MLADÉ GENERACE POLSKÝCH AUTORŮ**

**The analysis of translation of proper names in the contemporary work
of young generation of Polish writers**

Magisterská diplomová práce

Autor práce: Iveta Sotolářová, obor polská filologie

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jeništa, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně
a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní informační zdroje, které jsem
použila.

V Olomouci dne 5. 5. 2016

Ráda bych poděkovala Mgr. Janu Jenišтови, Ph.D. za čas, který mi věnoval, jeho vstřícný a pohotový přístup a dále za jeho rady, které mi při tvorbě této práce velmi pomohly.

Abstract

The analysis of translation of proper names in the contemporary work of young generation of Polish writers

Key words: translation of proper names, young Polish writers, literary onomastics, Czech-Polish translation, Czech translators of Polish contemporary work, translation transformations

This diploma thesis deals with the analysis of translation of proper names in the contemporary work of young generation of Polish writers. The thesis is divided into two parts. The theoretical part deals with the literary onomastics, the translation of proper names from Polish into Czech and the language layer of young generation of Polish writers. It also presents individual authors and translators in brief vignettes. In the second part, the author deals with already mentioned analysis of translation of proper names, where selected lexical units are examined in detail.

Streszczenie

Analiza tłumaczenia imion własnych we współczesnej twórczości młodego pokolenia polskich pisarzy

Słowa-klucze: tłumaczenie imion własnych, pokolenie młodych polskich pisarzy, onomastyka literacka, tłumaczenie czesko-polskie, tłumacze czescy polskich współczesnych dzieł, transformacje tłumaczeniowe

Praca dyplomowa zajmuje się analizą tłumaczenia imion własnych we współczesnej twórczości młodego pokolenia polskich pisarzy. Praca jest podzielona na dwie części. Teoretyczna część dotyczy onomastyki literackiej, tłumaczeń imion własnych z języka polskiego na język czeski i warstwy językowe młodego pokolenia polskich pisarzy. Przedstawiono w skrócie również poszczególnych autorów i ich tłumaczy. W drugiej części autorka zajmuje się już konkretną analizą tłumaczeń imion własnych, gdzie wybrane jednostki leksykalne są szczegółowo badane.

Obsah

ÚVOD.....	7
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	9
1.1. LITERÁRNÍ ONOMASTIKA – VĚDECKÝ OBOR O VLASTNÍCH JMÉNECH V UMĚLECKÉM TEXTU	9
1.1.1 Kategorizace vlastních jmen	10
1.1.2 Vlastní jména a jejich místo v umělecké literatuře	10
1.1.3 Problematika překladu vlastních jmen	11
1.2 PŘEKLÁDÁNÍ VLASTNÍCH JMEN Z POLŠTINY	15
1.3 JAZYKOVÁ VRSTVA V DÍLECH MLADÉ GENERACE AUTORŮ	17
1.4 VULGARISMY	18
1.5 VLASTNÍ JMÉNA V LITERÁRNÍM TEXTU - TECHNIKY PŘEKladU – STUDIE KRZYSZTOFA HEJWOWSKÉHO	19
2 AUTOŘI MLADÉ POLSKÉ GENERACE A JEJICH PŘEKladATELÉ ..	21
2.1 AUTOŘI	21
2.2 PŘEKladATELÉ	25
3 ANTROPONYMA.....	27
3.1 PŘEKladATELSKÉ POSTUPY – TRANSFORMACE	27
3.2 ROZBOR A POROVNÁNÍ VYBRANÝCH ANTROPONYM.....	29
3.3 ABECEDNÍ SEZNAM ANALYZOVANÝCH ANTROPONYM DLE TYPU TRANSFORMACÍ	35
3.3.1 Přenos a naturalizace	35
3.3.2 Modulace	36
3.3.3 Celkové přehodnocení	37
3.3.4 Kalkování.....	38
3.3.5 Transkripce a transliterace.....	38
3.3.6 Rozšíření informačního základu	39
3.4 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ ANTROPONYM.....	40
4 TOPONYMA.....	40
4.1 TRANSFORMACE POUŽITÉ PŘI PŘEKladU Z ORIGINÁLU DO ČESKÉHO JAZYKA ...	40
4.2 ROZBOR A POROVNÁNÍ VYBRANÝCH TOPONYM	41

4.3 ABECEDNÍ SEZNAM ANALYZOVANÝCH TOPONYM DLE TYPU TRANSFORMACÍ ...	43
4.3.1 <i>Přenos a naturalizace</i>	43
4.3.2 <i>Modulace</i>	43
4.3.3 <i>Celkové přehodnocení</i>	44
4.3.4 <i>Transkripce a transliterace</i>	44
4.3.5 <i>Rozšíření informačního základu</i>	44
4.3.6 <i>Generalizace</i>	44
4.3.7 <i>Konkretizace</i>	45
4.4 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ TOPONYM	45
5 OSTATNÍ VLASTNÍ JMÉNA	46
5.1 TRANSFORMACE POUŽITÉ PŘI PŘEKladU Z ORIGINÁLU DO ČESKÉHO JAZYKA ...	46
5.2 ROZBOR A POROVNÁNÍ VYBRANÝCH LEXIKÁLNÍCH JEDNOTEK.....	47
5.3 ABECEDNÍ SEZNAM ANALYZOVANÝCH LEXIKÁLNÍCH JEDNOTEK DLE TYPU TRANSFORMACÍ.....	51
5.3.1 <i>Přenos a naturalizace</i>	51
5.3.2 <i>Modulace</i>	51
5.3.3 <i>Celkové přehodnocení</i>	52
5.3.4 <i>Transkripce a transliterace</i>	53
5.3.5 <i>Rozšíření informačního základu</i>	53
5.3.6 <i>Generalizace</i>	54
5.4 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ OSTATNÍCH VLASTNÍCH JMEN	54
ZÁVĚR	55
SUMMARY	57
STRESZCZENIE.....	58
SEZNAM POUŽITÉ ODBORNÉ LITERATURY	60
ANOTACE	63

ÚVOD

Ve své diplomové práci se věnuji analýze překladu vlastních jmen do českého jazyka v tvorbě mladých polských prozaiků. Zaměřuji se především na tvorbu Wojciecha Kuczoka, Michała Witkowského, Jerzyho Franczaka, Sylwie Chutnik a Doroty Masłowské. Pokouším se všechna vlastní jména z originálních textů a jejich české překlady podrobit analýze, ve které jsem si nejdříve vypsala z knih jednotlivá vlastní jména a následně je porovnávala s českými překlady. Mým cílem v této práci je tedy roztržidění nashromážděných veškerých lexikálních jednotek podle typu překladatelských transformací a porovnat je s českým překladem. Jelikož pro oblast překládání cizích vlastních jmen do češtiny dosud neexistuje jednotný úzus, který by určoval závazná pravidla a jedná se o dosud málo systematicky sledované téma, vycházím ve své diplomové práci přímo ze sedmi knih mladých polských autorů, a to jak z originálů, tak i z českých překladů. U jednotlivých lexikálních jednotek se zabývám etymologií a na základě těchto zjištěných informací o původu a významu slova se pokouším zjistit, jak překladatel k danému překladu dospěl.

V úvodní kapitole mé práce čtenáře seznamuji s problematikou literární onomastiky, jakožto vědeckém oboru o vlastních jménech v uměleckém textu, dále se zaměřuji na překládání vlastních jmen z polštiny, kde ilustruji tři druhy možných východisek pro oblast překládání vlastních jmen, obracím pozornost na jazykovou vrstvu v dílech mladých autorů a s ní spojené užití vulgarismy v textech a závěr první kapitoly tvoří studie Krzysztofa Hejwowského o vlastních jménech v literárním textu.

Druhá kapitola je věnována medailonkům jednotlivých spisovatelů narozených v 70. a 80. letech 20. století, zaměřuji se zde krátce na jejich biografii, tvorbu až do současnosti a ocenění, která doposud získali za svá díla. Popisuji ve stručnosti i témata a motivy analyzovaných textů. Nedílnou součástí této kapitoly jsou samozřejmě i medailonky českých překladatelů, kteří se svou prací zasloužili o to, aby se tato jedinečná polská díla stala přístupná i pro českého čtenáře. Podobně

jako tomu bylo u autorů, i zde v krátkosti popisují život, výčet překladů a ocenění.

Následující tři kapitoly jsou nejrozsáhlejší, jelikož jsou pro mou práci stěžejní. Detailně se zabývají jednotlivými překladatelskými transformacemi, které dokládám příklady z analyzovaných textů, dále rozebírám a porovnávám vybraná antroponyma, toponyma a ostatní vlastní jména. Zásadním cílem této práce není však pouze hodnotit, ale především názorně poukázat, jak kreativně mohou překladatelé k uměleckému překladu přistupovat. Pro lepší přehlednost jsem do každé kapitoly zařadila i abecední seznam všech analyzovaných lexikálních jednotek a každou kapitolu uzavírá celkové zhodnocení jak pro antroponyma, toponyma, tak i ostatní vlastní jména.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1. Literární onomastika – vědecký obor o vlastních jménech v uměleckém textu

O literární onomastice jako samostatné disciplíně začínáme hovořit od 70. let 20. století, jedná se tedy o obor poměrně mladý. To ovšem neznamena, že by se vlastním jménům do té doby nikdo v literatuře nevěnoval. Již v Aristotelově *Poetice* se můžeme setkat s úvahami o jménech v různých dramatických textech. Avšak cílený a soustavný výzkum literárních jmen byl započat až před 40 lety. V současné době jsou hlavními centry teoretického výzkumu Německo, Rusko a Polsko, v Itálii a v USA dokonce vycházejí i specializované časopisy. V České republice je tato vědní disciplína stále tak trochu na periferii zájmů, ale situace se pomalu začíná měnit k lepšímu.

Literární onomastika je považována za jakousi lávku, která spojuje literární teorii na jedné straně a onomastiku, tedy nauku o vlastních jménech, na straně druhé. Předmětem literární onomastiky je zkoumání vlastních jmen v uměleckém textu. Bohužel v této zdánlivě jednoduché definici narážíme na dvě podstatné otázky:

1. Co to onen umělecký text vlastně je?

Podle Miloslavy Knappové¹ se literární onomastika nevztahuje pouze na umělecká literární díla (tedy na básně, romány, dramata atd.), ale patří sem podle ní i publicistické žánry, dokonce i lidová slovesnost a odborné texty – takto definovaná literární díla tudíž zahrnují prakticky všechny funkční styly, Knappová tedy pod pojmem literární onomastika rozumí onomastiku stylistickou. U ostatních autorů se můžeme setkat s poněkud užší koncepcí, která většinou zahrnuje pouze umělecká literární díla.

2. Co je to ono literární vlastní jméno?

Ani v této elementární otázce totiž nepanuje soulad. Můžeme narazit na názor, že by měla být bádána pouze fiktivní, vymyšlená vlastní jména použitá v literárním díle – reálná jména (např. jména skutečných míst nebo jména historických osobností, např. *Kazimír Veliký, Krakov*) nebývají někdy považována za literární (K. Gutschmidt, M.

¹ KNAPPOVÁ, M.: *Funkce vlastních jmen v literárních textech*. In: M. Blichta (ed.): Zborník Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistica XXVIII., Zv. 3., Onomastika a škola. Banská Bystrica 1992, s. 12.

Knappová). Pokud jde o názor Žanety Dvořákové², která se zabývá teorií literární onomastiky a působí v Oddělení onomastiky v Ústavu pro jazyk český AV ČR, přiklání se k názoru, že všechna jména v literárním díle jsou literární, a měli bychom se jimi proto zabývat.³

1.1.1 Kategorizace vlastních jmen

Podle Rudolfa Šrámka, českého jazykovědce a předního představitele onomastiky, vlastní jména klasifikujeme z hlediska tzv. „onymického objektu“.⁴ Každé vlastní jméno vidí jako rovinu objektů, jevů a vztahů, které je třeba z komunikačních důvodů pojmenovat propriálně; svou podstatou jsou to fakta mimojazyková, ale představují věcný (objektový) základ, na nějž se upíná propriálně pojmenovací činnost společnosti. Pojem objekt má v tomto terminologickém užití souhrnný význam – vztahuje se jak na objekty reálné (např. ves *Bohutice*, muž *Pavel Novák*, hotel *Kozák*, sériový výrobek pasta *Kaladont*) nebo nereálné (např. pohádková postava *Honza*, literární postava *Josef Švejk*, literární toponymum řeka *Olše*, mytologické zoonymum kůň *Pegas*), tak na jevy (např. významný den *Vánoce*, *Nový rok*) a vztahy (např. *Postupimská dohoda*, *Kutnohorský dekret*).

Vlastní jména pak podle druhu onymického objektu rozdělujeme na geonyma, které zahrnují toponyma, bionyma, které zahrnují antroponyma a chrématonyma, kde v literárních textech se objevují všechny tři druhy proprií, nejvíce však bývají zastoupena a funkčně využívána osobní jména.⁵

1.1.2 Vlastní jména a jejich místo v umělecké literatuře

Ve světě existuje o vlastních jménech v umělecké tvorbě rozsáhlé množství literatur, zejména pak i polská a ruská, mluví se zde o literární onomastice jako o zvláštní disciplíně. Převažuje tu aspekt k výběru, popř. tvoření vlastních jmen; pokud se sleduje jejich účel v textu, pak je zájem upřen především na jejich nejběžnější funkci charakterizační, tzn., participují na charakteristice postav nebo i

² Srov. např. K. Rymut, *Onomastyka literacka a inne dziedziny badań nazewniczych*. In: M. Biolik (ed.), *Onomastyka literacka*, Olsztyn 1993, s. 17.

³ DVOŘÁKOVÁ, Ž.: Úvod do literární onomastiky. *Acta onomastica*, LI, 2010, s. 4-5.

⁴ ŠRÁMEK, R.: *Das onymische und das appellativische Objekt*. In: L.S. Reihe A - 73/I, Berlin 1980, s. 43-49.

⁵ ŠRÁMEK, R.: *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. s. 191.

prostředí.

„Vlastní jména mají v jazyce zvláštní postavení, také z hlediska sémantického. Protože jejich základní druhy primárně neoznačují třídy, druhy jevů, nýbrž rozlišují, individualizují v nich jednotliviny, „nepotřebují“ mít věcný, „lexikální“ význam.“⁶ Ani ti autoři, kteří se snaží o co nejvěrnější zobrazení určitého prostředí, nerozdělují svým postavám jména a příjmení náhodně (nejedná-li se samozřejmě o životopisné romány nebo historické prózy o skutečných osobnostech). Pokud jde o volbu jména a příjmení postav, postupují autoři ve svých dílech různě, jedno však zůstává společné vždy: „postavy nedostávají jména, která by svou latentní sémantickou náplní ukazovala jinam, zaváděla jiným směrem, než kam míří smysl díla a jeho styl, která by byla v nesouladu s úlohou postavy, jaká jí přísluší ve výstavbě celku (přitom ovšem i příjmení protikladné k vlastnostem dané osoby může být a zvláště v komicky laděných dílech často bývá součástí charakteristiky postavy).“⁷

Škála způsobů, jaká příjmení vybírají svým postavám autoři je někdy hodně rozmanitá. Občas se jedná o jména nenápadná, jindy zase o nápadně výmluvná. Nenápadnosti se dá například dosáhnout tím, že autor zvolí jméno, které nemá žádný nebo neurčitý významový obsah a nevyvolává ani zřetelné asociace, anebo tak, že zvolí jméno, které sice má zjevný sémantický obsah, ovšem náleží mezi běžná jména, tudíž budí v čtenáři onu náhodnost rozvržení ve skutečném životě.

V oblasti vlastních jmen v uměleckém textu se čím dál častěji ukazuje, že úloha tohoto druhu jazykových prostředků má velký význam ve výstavbě smyslu díla.⁸

1.1.3 Problematika překladu vlastních jmen

S ohledem na překladatelskou praxi, velkou pozornost právě literárním propriím věnuje translatologie. Podle Miloslavy Knappové, která je významnou českou jazykovědkyní zaměřující se na onomastiku, obtížnost práce s vlastními jmény spočívá v tom, že patří mezi tzv. nulové ekvivalenty, které v cílovém jazyce

⁶ HAUSENBLAS, K.: Vlastní jména v umělecké literatuře. *Naše řeč*, 59, 1976, č. 1. s. 1–12.

⁷ Ibidem, s. 2.

⁸ Ibidem, s. 1–12.

nemají žádný překladový protějšek. Ve svém článku⁹ konstatuje, že překládání osobních jmen příslušníků cizích národností do češtiny tvoří speciální, u nás dosud málo systematicky sledovanou součást překladatelské teorie i praxe. Specifičnost tohoto problému je následkem samé podstaty osobních jmen, jenž mají za funkci jednoznačně rozlišovat, identifikovat svého nositele. Tento soubor jevů zasahuje do tří oblastí užívání vlastních jmen. Můžeme na něj narazit ve společenské komunikaci, v osobních dokladech a v překladové literatuře.

Norma pro užívání cizích osobních jmen ve společenské komunikaci nikdy nebyla a ani není úplně jednotná. V době obrozeneckého hnutí nám konkrétní příklady jasně dokládají, že převažoval trend osobní, rodná jména „překládat“, tzn. používat jejich odpovídající české formy. Některé z těchto snažení zůstaly omezeny (např. Vilém Shakespeare), jiné se naopak vžily a užívají se dodnes (např. *Karel*, něm. *Karl Marx*, *Vladimír*, rus. *Vladimir Iljič Lenin*, *královna Alžběta*, angl. *Elizabeth II.*). V 20. století převažovala spíše tendence ponechat jména ve své původní podobě a včleňovat je do českého kontextu pouze formou jejich skloňování. Méně patrná byla snaha o „překládání jmen“ (John – Jan), nýbrž se do popředí dostávala spíše snaha o počest'ování. Pravidla českého pravopisu¹⁰ nám říkají, že jména, která pocházejí z jazyka užívajícího latinskou abecedu většinou píšeme a překládáme s původním pravopisem: *Ludwig van Beethoven*, *William Shakespeare*, *Paul Gauguin*, *Adam Mickiewicz*. „Textové procesory i další programy obvykle umožňují zapsat i písmena, která v české abecedě nejsou (např. ć, ę, ł, ñ, ę). Ta se někdy nahrazují písmeny s nejbližší zvukovou platností (Luis Buñuel – Buñuel, Piątek – Piontek) nebo příslušnými písmeny bez rozlišovacího znaménka (François – Francois, Ernő – Erno, Funès – Funes); u některých jmen se lze setkat s oběma možnostmi (Wałęsa – Walensa, častěji Walesa).“¹¹ U všeobecně známých historických osobností se obvykle používá rodné jméno v počestěné podobě: *Kryštof Kolumbus*, *Tomáš Alva Edison*, *Mikuláš Koperník*. To samé platí i v případě papežů, panovníků, světců atd.: *Richard Lví srdce*, *Jana z Arku*, *Boleslav Křivoústý*, *Vilém Dobyvatel*.

Pro zeměpisné názvy žádná přesná pravidla pro počest'ování neexistují. „U některých zeměpisných jmen (jak světadílů, zemí, řek, pohoří, tak i měst a osad) se

⁹ KNAPPOVÁ, M.: K překládání osobních jmen. *Naše řeč*, 66, 1983, č. 4. s. 8-13.

¹⁰ *Pravidla českého pravopisu*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2014, s. 321.

¹¹ *Ibidem*, s. 321.

užívá vžitá podoba počeštěná: *Evropa, Polsko, Visla, Apeniny, Varšava, Ženeva*. [...] Možným řešením (např. v publicistických textech) je uvedení obou jmen, jedna z možností je pak v závorce, např. *Štýrský Hradec (Graz)* nebo *Regensburg (Řezno)*. Volba počeštěné či původní podoby cizího názvu se řídí především typem textu. Původní podoby lze přijmout např. v turistických průvodcích, odborných textech geografických, kulturologických apod. Zeměpisná jména pocházející z jazyka užívajícího latinskou abecedu většinou píšeme původním pravopisem: *Bordeaux, Glasgow, Provence, New York*, a to i když jsou tvaroslovně počeštěna: *Loira, Seina* (z pův. Loire, Seine). Jsou-li v nich užita písmena, která v české abecedě nejsou, je přípustné nahradit je písmeny s nejbližší zvukovou platností, popř. příslušnými písmeny bez rozlišovacího znaménka: *Bialystok (Białystok), Constanta (Constanța), Kobenhavn (København), Besancon* nebo *Besanson (Besançon)*.¹²

Za zmínku rovněž podle Knappové stojí i problematika překladu osobních dokladů cizích státních příslušníků. Tento okruh také dosud nebyl nikdy řešen ani uzákoněn, tudíž se orgány vnitřní správy, v jejichž kompetenci tato oblast je, neměly po jazykové stránce o co opřít. Jméno a příjmení nositele by se během jeho života nemělo měnit. V překladatelské praxi to znamená, že by osobní jméno nemělo být v překladech cizozemských dokladů překládáno. Co se týče přechylování ženských příjmení, v běžné komunikaci není povinné, tzn., není nařízeno zákonem či vyhláškou. Smyslem přechylování je smysluplné dorozumění a snaha vyhnout se nepřírozených větám, např.: *Seleš porazila Suk 3:1*, Smith – jméno osoby? jméno firmy?; *Stone navštívila Roberts* – kdo koho navštívil?). V češtině ovšem existují příjmení, která se dle tradice obvykle nepřechylují, jelikož je nedorozuměním zabráněno jejich jedinečností a známostí nositelky (např. *Olga Tokarczuk, Edith Piaf, Marilyn Monroe*).

Úzus v oblasti překladové literatury se od dvou předešlých oblastí liší svou specifikací, která se týká problematiky překládání, lépe řečeno počešťování osobních jmen. Toto specifikum může být dáno možnými překladatelskými hledisky, zkušenostmi a přístupy, vymezením překládaného díla, ať už jde o literární žánr a čtenářský okruh, jemuž je určeno nebo zvláštnosti jazyka originálu (jako je tomu např. v dílech Michała Witkowského, *Chlípnice* nebo Doroty Masłowské, *Paw królowej*). V další části studie Knappová uvádí, že v současné době se při

¹² Ibidem, s. 322.

překladech vlastních jmen uplatňují tři typy řešení:

1. Překladatel užívá jména v původní cizojazyčné podobě, ovšem s příslušným deklinačním začleněním do českého kontextu a s (případnou) nezbytnou změnou grafické podoby (většinou transkripce jména), danou zpravidla i typografickými možnostmi češtiny.

S tímto přístupem se setkáváme v dílech jako např. *Smrad* W. Kuczoka, přeloženého z polštiny B. Gregorovou (Havran, 2009), vystupují zde *redaktor Mrzygłód, Lolek, Starzik* aj., v *Převlékárně* J. Franczaka, z polštiny přeložené S. Filipovou (Protimluv, 2009), zase *Antoine, Eveline, Flipper, Cavora* aj., v románu *Chlípnice* M. Witkowského, z polštiny přeloženého J. Jeništou (Agite-Fra, 2007) *Kora, Diana, Marija, Gizela, Michalina* aj. – Jak příklady dokazují, zachovává se původní podoba jak u základních podob rodných jmen (*Mrzygłód*), tak u hypokoristik¹³ (*Michalina*).

2. Překladatel volí smíšený postup: u některých osob volí původní podoby rodných jmen, u jiných jejich české ekvivalenty, zejména u tvarů domácích.

Např. v románu *Zabila jsem naše kočky, drahá* D. Masłowské přeloženého z polštiny B. Gregorovou (Odeon, 2014) *Chloe, Mae, Pete, Jasper* aj., v *Kapesním atlasu žen* S. Chutnik, který byl z polštiny přeložen z M. Bořilovou, B. Gregorovou, J. Jeništou, L. Zakopalovou (Fra, 2014) vystupují *Janek, Baška, Tereška, Máňa, Maruška, Vít'a, Hanička* aj.

3. Překladatel volí pravopisně počeštěné podoby jmen, resp. české ekvivalenty (překlady) jmen. Jako je tomu v románu D. Masłowské *Královnina šavle*, který byl přeložen B. Gregorovou (Agite-Fra, 2008) *Patriša, Patrišice, Petříček, Staník, Šimy, Malinka* aj., v její divadelní hře s názvem *Dva ubohý Rumuni, co uměj polsky*, která byla rovněž přeložená B. Gregorovou (Agite-Fra, 2010) *Kája, Věšek, Halinka, Dajána, Džina*.

V humoristické literatuře a ve veselohrách se můžeme setkat i s úplným počeštěním jmen a také míst děje. Příkladnou ukázkou může být M. Witkowského *Chlípnice* od J. Jeništy (Agite-Fra, 2007), kde překladatel užil běžnou podobu českých jmen a příjmení, např. *Kornélie Lázeňská, Honzina Švadlena, Cecilie Nádherná, Anička*

¹³ *Hypokoristikon* je slovo domácí nebo mazlivé, označení pro jméno, nejčastěji lidské, které se užívá v domácím nebo jinak neformálním prostředí.

Hružová, Janča Mlynářová aj. Příjmení tu mají i funkci charakterizační (*Krasaveček, Estébačka, Prcek, Umělkyně, Galeristka, Klobásová*). Spojením různorodého jména a příjmení překladatel znásobuje jejich komický účinek (*Kníratej Zbyšek, Zdiška Hadovka Zdiška Ajdsovatá*).

S menším či větším úspěchem se překladatelé také snaží hledat české protějšky pro symbolická a alegorická jména, přezdívky, komické zkomoleniny atd.

Závěrem Knappová uvádí, že ze stručného přehledu různých řešení, která se při uvádění osobních jmen v překladové literatuře užívají a která zároveň představují i základní typové možnosti a vývojové tendence, vyplývá, že nejednotný úzus je v této oblasti podmíněn celou řadou objektivních podmínek (literární žánr, místo a čas děje, specifika jazyka původního díla, věk a druh předpokládaných čtenářů atd.) i subjektivních přístupů, zkušeností a předpokladů překladatele.¹⁴ Proto pro oblast užívání osobních jmen v překladové literatuře z jazykového hlediska není snadné stanovit závazná pravidla. Záleží pouze na překladateli, aby zvolil přístup, který bude stylově jednotný a důsledně jej uplatňoval v celém překládaném díle.

1.2 Překládání vlastních jmen z polštiny

V překladatelské teorii i praxi se tématu překládání vlastních jmen věnovala dosud velice malá pozornost. Není zde zatím vypracována jistá společná koncepce, podle níž by mohli překladatelé a tlumočníci postupovat. „V zásadě můžeme rozlišit tři svébytné oblasti užívání rodných jmen. Užíváme jich ve sféře veřejného dorozumívání (včetně hromadných sdělovacích prostředků), dále v osobních dokladech a konečně v překladové umělecké i neumělecké literatuře.“

Pravidlo pro užívání cizích vlastních jmen ve všech oblastech komunikace není zcela jednotné. Dříve se spíše přiklánělo k tendenci cizí vlastní jména nahrazovat českými ekvivalenty (např. John – Jan, Henry – Jindřich) nebo je alespoň počesťovat, a to především v případech „formální podobnosti cizojazyčného a českého tvaru jména (např. Kazimierz – Kazimír, Tadeusz – Tadeáš, Paweł – Pavel).“ Dodnes se s touto praxí můžeme setkat u panovnických jmen minulosti (Ludvík XIV.), ojediněle současnosti (královna Alžběta) a u vžitých jmen významných osobností (Karel Marx, Bedřich Engels). V současnosti převažuje trend vlastní jména nechávat v původní cizojazyčné podobě a včlenit je do českého

¹⁴ KNAPPOVÁ, M.: K překládání osobních jmen. *Naše řeč*, 66, 1983, č. 4. s. 13.

kontextu pouze tvaroslovně (skloňováním a přechylováním). „Pro překladatelsko-tlumočnickou praxi lze tedy vyslovit tento obecný závěr: V zájmu přesného určení, přesné identifikace příslušníků jiných národností jejich osobní jména ve všech oblastech veřejného dorozumívání nepřekládáme, tzn., nenahrazujeme je českými protějšky ani je pravopisně či slovotvorně nepočesťujeme, píšeme tedy Wojciech (nikoli Vojtěch) Jaruzelski, Jerzy (nikoli Jiří) Kuryłowicz, Lucyna (nikoli Lucie) Sipińska. Do českého kontextu je začleňujeme pouze tím, že je skloňujeme (např. s Henrykem Jabłońskim) a cizí ženská jména přechylujeme (např. s Józefinou Kalekovou).

Podobným pravidlem se dnes řídí i většina polských autorů, kteří ve svých textech užívají česká vlastní jména. Ovšem na poli překládání umělecké literatury jsou pravidla velice nejednotná. Je to například podmíněno literárním žánrem, místem a časem děje, specifickostí jazyka díla původního, věkem a druhem předpokládaných čtenářů i subjektivním přístupem překladatele. Proto pro oblast používání vlastních jmen nelze stanovit určitá pravidla. Většinou se v této oblasti používají tři druhy východisek:

- a) U překladů neslovanské literatury se nejčastěji jméno ponechává v původní cizojazyčné formě, pochopitelně s příslušným tvaroslovným začleněním do cílového jazyka a s náležitou nevyhnutelnou změnou grafické podoby.
- b) Překladatel občas volí smíšený postup, tzn. u některých osob volí původní podoby rodných jmen, u jiných zase jejich protějšky jazyka cílového, hlavně u tvarů domáckých. Například u překladů z polštiny do češtiny se objevují Janek, Romek, Antek, Małgorzata, ale také Ondřej, Vojtěch, Rozárka. V překladech z češtiny do polštiny nacházíme vedle jmen Waszek, Pepek, Kwietuszk, Ruženka, také formy Włodzimierz, Piotr, Antoni, Henryk.
- c) Následným možným řešením je přizpůsobení slovotvorné a pravopisné podoby vlastních jmen jazyku překladu. S tímto prostředkem se nejčastěji setkáváme u překladu slovanské literatury. V českém překladu do polštiny máme tak např. Staš, Jaš, Zbyšek, Tomáš, avšak v polském překladu Franek, Ewka, Fredzio, Franciszek, Karol.

Přestože pro sféru překladu vlastních jmen neexistují společná obecně závazná pravidla, je důležité, aby zvolený přístup byl stylově jednotný a důsledně uplatňovaný v celém překládaném textu. Tady platí slova Jiřího Levého, že formu je nutno zachovat tam, kde je nositelem významové (stylistické, expresivní) hodnoty,

jednotlivost tam, kde je součástí hodnoty obecnější, tj. národní a dobové specifičnosti.¹⁵

1.3 Jazyková vrstva v dílech mladé generace autorů

V knihách spisovatelů nejmladší polské prózy jsou nejčastějším terčem kritiky vedle špatného obsahu myšlenek také nedostatky jakékoliv podstaty díla, častá manipulace s tzv. prázdnými slovy a rovněž banální zdůraznění tématu. Avšak o něco méně kritici kárají autory za nedostatečnou jazykovou propracovanost či nedokonalé zacházení s jazykovým materiálem. O tom není pochyb, jelikož například na obálce knihy Doroty Masłowské je uveden fragment zdůrazňující její brilantní osvojení polského jazyka jako takového: „*Toto mladinké děvče má takovou nevídanou spisovatelskou vyspělost a tak neuvěřitelný dar zacházení s polštinou, má dovednost rozpárat, obrátit naruby, rozbít polský jazyk na padrt' a z této drti znovu poskládat jazyk, ovšem tak charakteristický, specifický, strašný, krkolomný, vždy podivně poetický, že možnost dalšího vývoje zdá se být nemožná.*“¹⁶ Ovšem tato jazyková znamenitost nakládá na překladatele velké břímě, a to především v povinnosti přenést a odrazit tento element v překladu. Záleží čistě na překladatelově etice, do jaké míry se zhostí své role, jak k dílu bude přistupovat a zachová-li např. i autorovy záměrné stylistické nebo gramatické chyby.

Jak tedy správně překládat jazyk mladé generace?

„Stále opakuji, že ta kniha je nepřeložitelná“¹⁷ - řekla Dorota Masłowska poté, co byl její román *Wojna polsko ruska pod flagą biało czerwoną* přeložen do francouzštiny a němčiny. Toto vyjádření dokonale zachycuje paradox diskursu o nepřeložitelnosti, který z jedné strany předpokládá nemožnost přeložení a na straně druhé, v rámci doložení příkladu, používá již přeložené texty do jiného jazyka. Jedná se zde především o vyváženost zisků a ztrát daného překladu.

Charakterizuje tedy tzv. „nepřekladatelnost“ díla mladé polské generace autorů?

¹⁵ LEVÝ J.: *Umění překladu*, Praha, 1998, s. 185.

¹⁶ (překlad vlastní) „Ta młodziutka dziewczyna ma w sobie tak niesłychanną dojrzałość pisarską i taki dar władania polszczyzną, dar rozpruwania, nicowania, rozbijania na miazgę języka i tworzenia z tej miazgi języka swoistego, nieraz makabrycznego i karkołomnego, zawsze osobliwie poetyckiego, że możliwości dalszego rozwoju wadają się tu do nie zmierzenia.”

SOSZYŃSKI, P.: *Tajemnice Szumina*, Warszawa, Lampa i Iskra Boża, 2002, obálka knihy *Wojna....*

¹⁷ WĄSOWICZ-DUNIN, P.: *Dyskoteka w piekle* [rozhovor s Dorotou Masłowskou], *Lampa*, 2004, č. 1, s. 19.

Pravdou sice zůstává, že jazyk těchto mladých autorů představuje výbušnou směs a unikátní jev, který v literatuře jiných kultur jen stěží nalezneme, to ale ještě nemusí nutně znamenat, že všechny pokusy o přenesení těchto jevů musí dopadnout jako neúspěšné. V cílových kulturách existují totiž ty samé elementy, jedná se pouze o to, šikovně do nich vnést fenomén mladého polského jazyka.¹⁸ Dle mého soudu, se to překladatelům do českého jazyka povedlo velice zdárně.

1.4 Vulgarismy

Jedinečnou součástí románů mladé polské generace tvoří samozřejmě i vulgarismy. Nabízí se zde otázka – jaký postoj by měl překladatel vůči těmto jazykovým prvkům zaujmout, a to zejména v zemích, kde je sociální citlivost na vulgárnost projevu poněkud intenzivnější. Rozšíření vulgarismů je v literárních textech natolik zřejmé, že není třeba je nějak dále speciálně demonstrovat. Starší pokolení tvůrců k těmto typům slov neinklinovalo, ale prozaici středního pokolení autorů (Jerzy Pilch, Andrzej Stasiuk, Krzysztof Varga) je užívají tak často, že je mnozí kritici obvinili z rozšíření vulgárních slov v pozdější literatuře. Mnoho autorů mladého a nejmladšího pokolení (Sławomir Shuty, Mirosław Nahacz, Dorota Masłowska) balancuje na hraně zneužití, anebo již tuto pomyslnou hranici dávno překročili. Avšak jiní tvůrci, jako např. Michał Witkowski, Sylwia Chutnik, Wojciech Kuczok se uchylují k vulgarismům jen zřídka kdy nebo pouze v případě stejného uměleckého zápalu.

Užívání vulgarit ve slovech i ve vlastních jménech plní v dílech mladé polské literatury několik funkcí, mezi ty nejvýznamnější uveďme funkci pragmatickou, vyplňovací (kdy vulgárním výrazem „vyplníme“ strohou větou), zesměšňující (vtipná, až směšná vlastní antroponyma a toponyma), hravou (klade si za cíl vulgárním vlastním jménem čtenáře pobavit), či emotivní (užité vulgární vlastní jméno, výraz má za cíl v čtenáři vyvolat určité emoce).

¹⁸ JANIKOWSKI, P.: *Polska literatura najmłodsza w kontekście problematyki translologicznej*, Śląsk Wydawnictwo Naukowe - Wydawnictwo Wyższej Szkoły Lingwistycznej, 2008, s. 67.

1.5 Vlastní jména v literárním textu - techniky překladu – studie Krzysztofa Hejwowského

Skutečnost, že již přes 2000 let setrvává v oblasti překládání vlastních jmen mylný názor, zatímco na mluvnickou kategorii gramatického rodu existuje už několik let hledisko správné, zcela svědčí o tom, že nesprávná představa týkající se překladu vlastních jmen byla zformulovaná ve starověku nikoli jazykovědci, nýbrž filozofy a logiky. Toto tvrzení silně ilustruje obtíže s definicí překladu vlastních jmen, jaké mají nejenom jazykovědci, ale rovněž i již zmínění filozofové a logici. Hlavním atributem, který odlišuje vlastní jména od jiných slov, je jejich „nepřekladatelnost“. Přirozeně, to by mohla být pravda ovšem pouze tehdy, pokud bychom omezili kategorii vlastních jmen výhradně na názvy a překlad bychom chápali jen jako překládání vědeckých a technických textů. Z kategorie vlastních jmen by byla tedy potřeba vyřadit přezdívky, přídomky, pseudonymy, zoonyma, chrématonyma a ideonyma.

Mnoho pokusů definovat vlastní jména se odvolávalo k různým významným koncepcím. „Vlastní jména neobsahují jazykovou podstatu, tedy lexikální (slovníkový) význam, pro který jsou základem charakteristické vlastnosti společné pro jednotlivou skupinu objektů. Jejich role v jazyku je limitována pouze na identifikaci (označování, pojmenování) bez sdělení významového obsahu.“ Zdá se tedy, že hlavním problémem, proč nelze stanovit jednoznačnou definici vlastních jmen je jejich neurčitá kategorie. Existují názvy, které mají jasné vlastnosti jak vlastních jmen, tak i zřejmé vlastnosti obecných podstatných jmen. Patří sem například značky aut a názvy výrobků. Otázkou vlastních jmen a jejich různorodostí se zabývala Zofia Kaleta, která vlastní jména rozdělila na „prototypová“ a „vedlejší“; např. *Uniwersytet Jagielloński*, *Stany Zjednoczone*, *Ocean Atlantycki*, jenž jsou syntaktickými konstrukcemi s neměnným slovosledem, náleží tedy do méně typických (vedlejších) vlastních jmen. Do této skupiny bychom rovněž také mohli zařadit přídomky, hromadná vlastní jména, jako např. *Celtowie* (kmen), *Francuzi* (národ), *Kowalscy* (rodina), protože nepatří do jednotlivých objektů, nýbrž do souhrnu objektů, které můžeme chápat jako jedinečné jednotky. Pro překladatele beletrie není důležité, že vlastní jména (např. příjmení nebo názvy míst) „ztratila“ svou pojmenovávající podstatu, jelikož autor vybírá tato jména zřídka náhodně.

Pro vlastní jména je kromě identifikační funkce typické i to, že k sobě obvykle nepotřebují další prvky jako je tomu například u přídavných jmen, skupin

přídavných jmen nebo vztažných vět. Pro porovnání: *ten wyższy mężczyzna* a *ten wyższy Kowalski*, *ten facet z prawej* a *ten Kowalski z prawej*, *ten człowiek, który przyszedł* a *ten Kowalski, który przyszedł*. Formulace s příjmením Kowalski znějí poněkud netypicky, jelikož poukazují právě na obtíže s porozuměním: příjmení Kowalski v těchto třech situacích nebylo dostačující natolik, aby identifikovalo subjekt. Je to dáno tím, že některá velice frekventovaná vlastní jména jsou přiřazována více než jednomu subjektu. Velice často se opakují jména a příjmení lidí (*Jan, Michał, Nowak, Kowalski*), jména zvířat (*Krasula, Reks*), a také názvy řek nebo měst (*Cambridge, Warsaw, Oka, Drawa*).

Aleksander Wilkoń ve své práci *Nazewnictwo w utworach Stefana Żeromskiego* nastínil pět typů funkcí vlastních jmen v krásné literatuře: lokalizační, sociální, odkazující, obsahová a expresivní. Je zřejmé, že některé názvy plní dvě i více funkcí naráz, o jejich multifunkčnosti rozhoduje především kontext, ve kterém se daný element objevuje. Důležité je také podotknout, že o funkci vlastních jmen rozhoduje ve velké míře především druh literatury.

Co se týče postupů při překládání vlastních jmen v literárním textu, překladatel volí:

1. převod – cizí název se převede do cílového jazyka;
2. převod s určitou modifikací (např. *Deborah* – *Debora*);
3. převod s přepisem (např. *Jip* – *Džip*);
4. převod s objasněním (např. s poznámkou, dodání identifikátoru typu město, řeka; překlad identifikátoru – *Shenandoe River* – *řeka Shenandoe*, *Mr Smith* – *pan Smith*, *king Ethain* – *král Ethain*);
5. uznaný ekvivalent (např. *London* – *Londyn*, *William the Conqueror* – *Wilhelm Zdobywca*);
6. etymologický ekvivalent – týká se jmen (*John* – *Jan*, *Wojciech* – *Adalbert*);
7. jméno, které se podobá graficky nebo alespoň zněním (*Marilla* – *Maryla*, *Jack* – *Jacek*);
8. jméno, které není nijak spojené s originálem – ani po etymologické, grafické a zvukové stránce (*Rachel* – *Małgorzata*, *Mary* – *Agnieszka*);
9. deminutivum (např. *Alice* – *Ala*, *Christopher Robin* – *Krzyś*, *Paul* – *Jaś*);
10. zastoupení vlastního jména – především u příjmení (*Miss Phelps* – *pani Nowelka*);
11. vynechání části vlastního jména – velice časté u viceslovných vlastních jmen

(např. *Flora Jane* – *Florcia*, *Mary Alice* – *Alisia*);

12. úplné vynechání vlastního jména

Je však třeba podotknout, že hranice mezi překladem a zdánlivým ekvivalentem je často proměnlivá. Tato studie, včetně klasifikace, kterou uvedl Krzysztof Hejwowski¹⁹ si každopádně žádá další prozkoumání, díky kterému bychom se zajisté dopracovali k mnohem rozsáhlejšímu a preciznějšímu výsledku.

2 AUTOŘI MLADÉ POLSKÉ GENERACE A JEJICH PŘEKLADATELÉ

2.1 Autoři

Představme si nyní blíže jednotlivé autory nejmladší polské generace prozaiků narozených mezi léty 1972 – 1983. Mnozí z nich publikují již více než deset let a jejich popularita i oblíbenost u čtenářů i nadále stoupá. Pro svou práci jsem si vybrala autory Wojciecha Kuczoka, Michała Witkowského, Jerzyho Franczaka, Sylwii Chutnik a Dorotu Masłowskou. Jejich díla nám ukazují určitý pelmel, jakým může být např. mediální svět a jeho působení na společnost (Masłowská, Witkowski), sociální rozdíly mezi muži a ženami (Chutnik), kritika vůči společnosti, hra s literárním podnětem, jako je tomu u autorů Kuczok a Franczak.

Jako první z pětky mnou vybraných polských autorů narozených v 70. a 80. letech 20. století je **Wojciech Kuczok**. Narozený v roce 1972 v Chorzowě a patřící k první vlně tzv. „generace 70“. Byl studentem Slezské univerzity v Katovicích a doktorandem na filmové vědě na Jagellonské univerzitě v Krakově. Náležel do literární skupiny slezských autorů Na Dziko. Nejdříve se pokoušel prorazit s básnickými sbírkami *Obvyklé příběhy* (*Opowieści samowite*, 1996), *Larmo* (1998),

¹⁹ HEJWOWSKI, K.: Nazwy własne w tekście literackim - techniki tłumaczenia. In: *Przekład - język - kultura III.*, Lublin, Wydawnictwo UMCS, 2012, s. 11 – 21.

ale až s povídkami *Slychané příběhy* (*Opowieści slychane*, 2000) a *Kostřenky* (*Szkieleciarki*, 2002) získal kýženého úspěchu. Jeho román *Smrad* (*Gnój*, 2003) patří mezi jeho juvenilia a zároveň za něj dostal prestižní ocenění jako např. *Pas* týdeníku *Politika* v téže roce a v roce 2004 byl oceněn nejznámější polskou literární cenou NIKE. Román byl dokonce i zfilmován Magdalenou Piekorz pod názvem *Šrámy* (*Pręgi*) a získal v roce 2004 hlavní cenu na Filmovém festivalu polských hraných filmů v Gdyni. *Smrad* byl přeložen do čtrnácti jazyků včetně češtiny, do níž jej přeložila Barbora Gregorová v roce 2009. Hlavním tématem v tomto románu je nejenom fyzické násilí, ale rovněž i psychické, a to především to, kterého se dopouštějí rodiče na dětech. Jako jeden z hlavních hrdinů zde vystupuje starý K. se svou despoticou výchovou, jenž se snaží ze syna vychovat kohokoliv jen ne slabocha. S Kuczokem se v románu setkáváme jako s vypravěčem, dospělým hrdinou, který retrospektivně vzpomíná na své strasti z mládí. Je uzavřený, lhostejný, nevšímavý a není schopen projevovat jakékoliv city. Tento specifický model výchovy, určitý archetyp, vztah otce – syna je doslova protkán celým románem. Barbora Gregorová nabídla svou trefnou interpretaci: otec svému synovi dokazuje svou lásku tím, že ho bije. Kniha tímto poněkud demytizuje rodinu, jakousi auru, kterou rodina má. Po románu *Smrad* se objevily i další díla, např. *Duchobzor* (*Widmokrąg*, 2004), *Ospalost* (*Senność*, 2008). Posledním jeho literárním činem z roku 2013 je povídková sbírka *Obscenariusz*.

Druhý z vybraných autorů, je rodákem z Vratislavi, narozený v roce 1975 a jmenuje se **Michał Witkowski**. Studoval polonistiku na Vratislavské univerzitě. Jeho román *Chlípnice* (*Lubiewo*, 2004) získal mnoho prestižních ocenění a byl nominován na cenu NIKE v roce 2006. Byl přeložen do několika jazyků, mimo jiné do angličtiny, francouzštiny, němčiny, ruštiny, litevštiny, ukrajinštiny a samozřejmě češtiny, kde byl jeho překladatelem Jan Jeništa. Witkowski se románem *Chlípnice* zařadil do proudu homosexuální literatury a bývá označován za prvního gay autora. V románu mistrně poukazuje na téma, které je v katolickém Polsku nekorektní, něco o čem se nesmí mluvit na veřejnosti, a to homosexualita. Jako místa děje si vybral špinavá nádraží, nevalně vonící veřejné záchody, popisuje obrazy zženštilých, vykroucených homosexuálů, kteří žijí sexem. „Buzny“, jak sami sebe nazývají, považují léta minulá, kdy „každý měl kde spát a co jíst“ za nejlepší období svého života, ačkoliv byli vyloučeni na okraj společnosti do „vyšších sfér dna“ a vystaveni

ponižování a šikaně.“²⁰ Autor působí velice přesvědčivě, co se týče vykreslení obrazu života v postkomunistické zemi.

Dále následovaly neméně úspěšné romány *Královna Barbara* (*Barbara Radziwiłłówna z Jaworzna-Szczakowej*, 2007) a *Margot* (2009), jenž oba rovněž přeložil Jan Jeništa, o dva roky později *Drwal* (2011), potom to byl *Zbrodniarz i dziewczyna* (2014) a v roce 2015 vyšel Witkowskému u vydavatelství Znak jeho poslední román *Fynf und cfancyś* (2015).

Jerzy Franczak narozený v roce 1978 je výborným prozaikem, esejistou a přednášejícím na Jagellonské univerzitě, ale jak o sobě trefně tvrdí – básníkem v důchodu. Do roku 2001 vydal několik kritiky oceňovaných básnických sbírek, ale poté jako autor básní utichl navždy. Po svém debutu s několika sbírkami povídek přešel k románové tvorbě. V roce 2008 to byl jeho román *Převlékárna* (*Przymierzalnia*, 2008), pak *Nelidská komedie* (*Nieludzka komedia*, 2009) a jako poslední vydal *Da capo* (2010). „Kriticky a esejisticky přispívá do časopisů a periodik *Twórczość*, *Ha!art*, *Tygodnik Powszechny*, *Mrówkojad*, *Rita Baum*, spolupracuje s grafikem Piotrem Kalińským.“²¹ Franczakův román *Převlékárna* který byl do češtiny přeložen Soňou Filipovou je knihou o hledání sebe sama, zápisem všedních i nevšedních historek autora a jeho dívky Ilony. Rozhodně se nejedná o jasný a jednoduchý příběh, jelikož autor neustále slova „převléká“ do různých stylů a žánrů. „Vedlejší linie přerůstají do zcela autonomních historek a nakonec vše končí spisovatelovým zmizením a *Cvičeními*: Poslední cvičení – zapamatuj si všechny rady a návody a sněž je, potom sněž celou knihu, je skutečně vynikající.“²² Po románu *Nelidská komedie* spatřil světlo světa román *Da capo* (2010) a hořký příběh poukazující na uzavřený kruh sociálních rolí, ze kterého není úniku NN, vydaný v roce 2012.

Druhou nejmladší z vybraných autorů je **Sylvia Chutnik** narozená v roce 1979. Absolventka genderových studií, feministka, společenská aktivistka a

²⁰ BOŘILOVÁ, M., HOŘÁK, M., JENIŠTA, J., TARNAWSKA-GRZEGORZYCA, A.: *Triatřicet. Mladá česká, německá, polská, slovenská a ukrajinská próza*. Olomouc, Univerzita Palackého, 2011, s. 144.

²¹ Ibidem, s. 122.

²² MOGILNICKA, K.: *Franczak, Jerzy: Převlékárna*, překlad Bára Gregorová. iLiteratura.cz [online]. 20. 12. 2009, [cit. 15. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/25531/franczak-jerzy-prevlekarna>

v neposlední řadě zakladatelka nadace MaMa, která se zabývá právy matek s dětmi ve Varšavě. Svůj debut zahájila románem *Kapesní atlas žen* (*Kieszonkowy atlas kobiet*, 2008), za nějž dostala ocenění časopisu *Politika* a byla také nominována na literární cenu NIKE. Do české podoby román přeložili Martina Bořilová, Barbora Gregorová, Jan Jeništa a Lucie Zakopalová. Chutnik v románu ve čtyřech příbězích popisuje život obyvatel činžovního domu na Opaczewské ulici ve Varšavě. Každý příběh má svou hrdinku – Černá Máňa, Paní Marie, Maruška a v případě pannopána Mariána, svého hrdinu. Hrdinky jsou „zamotané“ do svých životních rolí a strastí a v jednotlivých příbězích nám otevírají dveře do svých domovů. Každá z postav má svůj život, své vzpomínky, vlastní rány a pokoření, nesmělé sny a své hluboko skryté obavy. *Kapesní atlas žen* je moderní městská legenda s lehce kriminálním dějem. Román bychom mohli přirovnat ke kosmu a čtyři lidské životy jsou jako lidská reprezentace života obecně. Po *Atlasu...* dále následoval román *Děťátko* (*Dzidzia*, 2009), *Cwaniary*, za který byla Chutnik rovněž nominována na literární cenu NIKE v roce 2013, stejně tak jako za román *W krainie czarów* v roce 2015. Jejím posledním dílem z roku 2015 je román *Jolanta*.

Pětici vybraných mladých prozaiků završuje rodačka z Wejherova narozená v roce 1983, **Dorota Masłowska**. Vystudovala obor kulturologie na Varšavské univerzitě společně s Mirosławem Nahaczem. Nejvíce se proslavila svým debutem, *Červená a Bílá* (*Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną*, 2002), román, který do češtiny přeložila Barbora Gregorová. V Polsku kniha vyvolala kontroverzi kvůli svému vulgárnímu jazyku a bezcitnému přístupu. *Wojny...* bylo prodáno přes 120 000 výtisků a stala se tak na polském trhu nejprodávanější knihou do září 2004. Byla oceněna *Pasem* časopisu *Politika* a cenou NIKE 2002. Román byl přeložen do několika jazyků včetně španělštiny, angličtiny a například i nizozemštiny. Po několikaleté odmlce Masłowska vydala druhý román s názvem *Královnina šavle* (*Paw królowej*, 2005), který rozdělil kritiky na dva různé protipóly. Jedni ji vytýkali „nadmíru cynismu, ošklivosti a hlouposti, vyžívání se v agresivním jazyku a nedostatek koherentního děje“²³, druzí zase chválili originální vypořádání se s přemedializovanou slávou, kterou Masłowska zažila po prvním vydaném románu. Text je navíc přestylizován do moderního rytmu hip-hopu, ve kterém autorka

²³ SAWICKA, M.: *Paw warszawski*. Wprost, 21/2005 (1173). wprost.pl [online]. [cit. 18. 2. 2016]. Dostupné z <http://www.wprost.pl/ar/?O=76895&I=1173>

napodobuje a paroduje současný hovorový polský jazyk. *Královnina šavle* brilantně zachycuje obraz současné polské reality. Děj se odehrává ve varšavské čtvrti Praga během jedné silvestrovské noci a hlavními hrdiny jsou nedostatečně oceněný umělec Stanislav Retro, ošklivá dívka Patricie Cantzová a také samotná autorka.

V roce 2006 Masłowska napsala drama *Dva ubohý Rumuni, co uměj polsky* (*Dwoje biednych Rumunów mówiących po polsku*, 2006) a v roce 2008 se objevila její druhá hra *Mezi náma dobrý* (*Między nami dobrze jest*, 2008), obě divadelní hry byly přeložené Barborou Gregorovou. Před dvěma lety se objevil její, prozatím poslední román *Zabila jsem naše kočky, drahá* (*Kochanie, zabilam nasze koty*, 2012), rovněž přeložený Gregorovu, ve kterém znovu Masłowska znamenitě nachází nový způsob k vyjádření dojmů ze současného světa.

2.2 Překladatelé

Mezi nejznámější překladatele především polské mladé literatury patří bezesporu **Barbora Gregorová**. Narodila se v roce 1980 v Turnově. Chvilí studovala na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, poté však přestoupila na Fakultu filozofickou. V průběhu studií navštívila Polsko a tato návštěva ji přivedla k myšlence přeložit svoji první knihu, a to román Doroty Masłowské *Červená a Bílá*. V roce 2011 získala tvůrčí prémii Obce překladatelů za román *Prcek*. Mimo jiné také překládá Jerzyho Pilcha, Mirosława Nahacze a Mikołaje Łozińskiego. Gregorová vydala v roce 2008 i svou částečně autobiografickou prózu *Kámen – hora – papír*. Kromě literatury je také hráčkou na saxofon a zpěvačkou ve skupině Jenisej. Na portálu iLiteratura.cz můžeme často postřehnout její recenze a články, vystupuje zde pod jménem Bára Gregorová.

Tvůrčí ocenění Obce překladatelů za rok 2012 za překlad románu *Královna* Barbara Michała Witkowského, čestné uznání v Soutěži Jiřího Levého pro mladé a začínající překladatele 2008 za překlad povídky *Berlín, o němž jsme přišli* Serhije Žadana, čestné uznání v Soutěži Jiřího Levého pro mladé a začínající překladatele 2006 (za překlad *Knihy ulice* Michała Witkowského). To je výčet ocenění druhého známého překladatele, **Jana Jeništy**. Naroděný v roce 1983 v Olomouci, student polské a ukrajinské filologie na Univerzitě Palackého, od roku 2013 absolvent doktorandského studia. Přeložil *Café Szafé* Łukasze Dębského, Witkowského

Chlípnici, Královnu Barbaru a Margot, spolu s dalšími překladateli přeložil *Kapesní atlas žen* Sylwie Chutnik a svou pozornost rovněž věnoval autorům Janu Krasnowolskému, Ireně Karpě, Michału Olszewskému a dalším.

Martina Bořilová se též věnuje převážně tvorbě mladých polských, ale i německy píšících autorů. Vystudovala germanistiku a polonistiku na Univerzitě Palackého v Olomouci. Kromě polštiny a němčiny se zaměřuje na srovnávací slovanskou filologii. Narodila se v roce 1981 v Havlíčkově Brodě, nyní však pobývá na Vysočině. Občas její články, recenze a krátké překladové ukázky můžeme zahlédnout na literárním portále www.iliteratura.cz. Její překladatelskou prvotinou byla *Bílá vrána* od Andrzeja Stasiuka a podílela na překladu *Kapesního atlasu žen* Sylwie Chutnik. V roce 2015 přeložila krátký televizní film *Štědrý večer kocoura Filemona* (*Gwiazdka kota Filemona*, 1995). Byla oceněna v sedmnáctém ročníku překladatelské soutěže Jiřího Levého v kategorii próza za dílo *Gute Luisa* Pawła Huelleho.

Absolventka Masarykovy Univerzity **Soňa Filipová** se věnuje odborným překladům z angličtiny a polštiny. Narodila se v roce 1973 v Brně a vystudovala obory Polská literatura a jazyk a Dějiny umění. Trvale spolupracuje s Kabinetem architektury v Ostravě, s nakladatelstvím a časopisem *Protimluv*. Je autorkou překladu románu Jerzyho Franczaka *Převlékárna*. Mezi její publikační prvotiny můžeme dále uvést ilustrovaný polsko-český slovník *1000 polských slovíček*, přeložila povídky současného polského autora Łukasze Kaniewského *Podprahové povídky* a *Tajemník* a množství odborných textů o architektuře, uvedme například *Slavné vily Polska* (2013). Vedla rovněž semináře na Masarykově univerzitě, v současnosti působí jako nezávislá překladatelka a svou pozornost věnuje především překladům textů o architektuře, fotografii, designu a umění.

Poslední překladatelkou je **Lucie Zakopalová**, narozená v roce 1984. Je absolventkou polonistiky a literární komparistiky na FF UK v Praze. V současné době působí jako pracovník programové sekce na Polském institutu v Praze a také vyučuje Polsko-český a česko-polský překladatelský seminář na Univerzitě Karlově. Společně s ostatními překladateli se podílela na překladu knihy Grzegorza Jankowicze *Antologie současné polské poezie* a napsala několik esejů a článků

rekapitulujících století Czesława Miłosze. Společně s Martinou Bořilovou, Janem Jeništou a Barborou Gregorovou se podílela na překladu románu *Kapesní atlas žen* autorky Sylwie Chutnik. Mezi její nejnovější překlady patří *Medvěd Wojtek od Monte Cassina* (*Wojtek spod Monte Cassino*, 2012) od Wiesława A. Lasockého.

3 ANTROPONYMA

Antroponyma tvoří nejrozsáhlejší a klíčovou část vlastních jmen v mé diplomové práci. Jména postav v jednotlivých románech vyjadřují zabarvení knihy a vystihují celý její smysl.

Aby byla antroponyma lépe přehledná, jsou seřazena podle typů transformací, které byly při jejich překladu použity.

3.1 Překladatelské postupy – transformace

Podle českého literárního teoretika, historika a teoretika překladu Jiřího Levého²⁴ existují tři fáze překladatelovy práce. Za první fázi pokládá **pochopení předlohy**, druhou fází rozumí **interpretace předlohy** a poslední fází je podle Levého **přestylizování předlohy**.

Podle Knittlové²⁵ se užívá sedmi základních postupů, jimiž se řeší nedostatky přímého ekvivalentu v cílovém jazyce. Řadí je od nejjednodušších po nejsložitější (transkripce, kalk, substituce, přenos a naturalizace, modulace, ekvivalence a adaptace).

Mnohem častější je však dělení do skupin:

²⁴ LEVÝ J.: *Umění překladu*, Praha, 1998, s. 54.

²⁵ KNITTLOVÁ D.: *Teorie překladu*, Olomouc, 1995, s. 14.

- 1) **transformace lexikální** (transkripce, transliterace, kalkování)
- 2) **transformace lexikálně-sémantické** (konkretizace, generalizace, modulace, adaptace)
- 3) **transformace gramatické** (rozšíření informačního základu, explikace–opisný překlad, celkové přehodnocení)

Z ustálených překladatelských postupů tedy uvádím ty, které byly použity na konkrétním materiálu, a to jsou:

1) Přenos a naturalizace – U tohoto typu transformace překladatel usiluje o zachování a respektování jazykových, kulturních, etnografických a jiných rysů originálu. Obě tyto transformace se vyskytovaly v překladech mladých polských prozaiků poměrně často. Zpravidla jsem se s těmito transformacemi setkávala především u jmen, která jsou známá ať už celosvětově, nebo jsou natolik významná a tudíž je není potřeba překládat. Jedná se o jména jako např. Marek Wachelberski, Edward Stachura, maršálek Józef Pilsudský, bratři Jabłkowští, Kamiński, Hugon Kołłątaj, Eugeniusz Bodo, Sienkiewicz, Noam Chomski, Zygmunt Bauman.

2) Modulace – (vztah příčiny a důsledku), jedná se o záměnu slova nebo slovního spojení v cílovém jazyce, jehož význam lze logicky vyvodit z výchozího jazyka. V českém překladu jsem se touto transformací setkala zřídka. Zařadila jsem zde ta vlastní jména, u kterých nedošlo k razantnímu významovému posunu. Z příkladů je možné uvést: *święty Walenty* – *Panenka Marie*, *Mikołaj* – *ježíšek*, *Panienka Niebieska* – *Panenka Marie*, *Matka Boska Częstochowska* – *Čenstochovská Madona*, *Maryja* – *Maria*, *Marie* – *Panenka*.

3) Celkové přehodnocení – překladová jednotka je nahrazena jinou v celém svém významovém rozsahu. Nejčastěji se s tímto postupem setkáváme u ustálených frazeologismů a obrátů. Jedná se o druhý, nejvíce užívaný druh transformace v mé analýze překladu vlastních jmen. Sem patří např. *ze Szczyrku* – *polský venkov*, *Filifionki* – *vylišovaní jezevčíci*, *typu Bobas* – *"sleva"*, *Mackiem Messerem* – *"braten fest"*, *Szambelan* – *Majordomus*, *Szarek* – *Šedáček*, *chomik Pimpuś* – *křeček*, *Ńuchnąček*, *Perelko*, *Kruszynko*, *Pączusiu* – *zlatíčko*, *drobečku*, *broučku*, *klej*

Kropelka – lepidlo Herkules, Złote Lampasy – shopping centrum, Łobuziara – Chuligánka, za króla Ćwieczka – za krále Klacka a mnoho dalších.

4) Kalkování – je jedním z druhů obohacování slovní zásoby. Výsledkem je kalk, který vznikl buď jako doslovný překlad cizího výrazu nebo konstitucí podle cizí předlohy. Takovým to jednoznačným příkladem je slovo *Biurwy* – v českém překladu *Úřepičky*, *Jogapechowec* – *Jógosmolař*.

5) Transkripce – je fonetický přepis, při němž výsledkem je zvuková podoba slova. Je rovněž důležité neopomenout **transliteraci**, kde se jedná o věrný přepis psaného slova z jednoho písma do druhého. Jejím cílem je zachovat pokud možno kompletní informaci o původním pravopisu slova. Např. *Dżesika* – *Džesika*, *Lukrecja von Szretke* – *Lukrécie von Šretke*, *Michaśko* – *Michaško*.

6) Explikace – neboli rozšíření informačního základu – tato transformace byla použita v českém překladu ve čtyřech případech, a to zejména k identifikaci hlavních postav významných románů. Např.: *Dmitria* – *Míťa* (z *bratří Karamazových*), *Gaweł* – *Havlát* (autor *Básnických poloostrovů*).

Podrobněji se těmito jednotlivými slovy budu zabývat v následující kapitole 3.2, kde se pokusím zjistit, jakým způsobem překlad vznikl a jak překladatel k jednotlivým slovům dospěl.

3.2 Rozbor a porovnání vybraných antroponym

Patrycja Pitz – Patricie Cantzová

Patrycja – klasické polské ženské křestní jméno latinského původu. V latinském jazyce znamená „urozený“, „patricijský“.

Pitz – tak jak se sama překladatelka Barbora Gregorová k celému překladu knihy *Královnina šavle* (ze které toto jméno hlavní hrdinky pochází) vyjádřila,

snažila se zde plně využít „variability a bohatosti českých synonym.“²⁶ Pokud si za svůj cíl klade překladatel své čtenáře oslovit, není nedostatkem ani vadou použít na určitých místech narážky, které jsou čtenáři kulturně-společensky známé, i když převodem do cílového jazyka svůj význam zcela ztratí nebo vyzní zcela odlišně. Nejinak je tomu i v případě překladu příjmení Pitz. Jedná se o zgermanizované slovo „pic“ – podvod, klamání, výraz pic na wodę znamená získávat dojem a sympatie pomocí lži, mluvit nesmysly, lži, hloupě kecat. Odtud slovo cancat, které pochází z brněnského nářečí a má význam hloupě kecat; cancy – hloupé řeči, a tak se dostáváme k překladu Pitz – Cantzová.

Anna Przesik – Anna Navátá

Przesik – další příjmení jedné z hlavních hrdinek knihy *Královnina šavle*, která je neustále pod vlivem alkoholu, opilá, čili „pod parou“. Z polských slov przesikać, posikać, které znamenají počůrat, bychom mohli poté lehce odvodit příjmení Přechůrová, ale jelikož se Gregorová k tomuto výběru nestavěla příliš s nadšením (už jen při vyslovení v ní příjmení Přechůrová vyvolávalo odpor),²⁷ rozhodla se tedy po konzultaci s několika rodilými mluvčími raději pro volbu Anna Navátá.

Katarzyna Lep – Kateřina Lapková

Lep – u tohoto vlastního jména zřetelně došlo k celkovému přehodnocení, jelikož polské slovo lep v českém jazyce znamená lepidlo nebo také lepové lapače – mucholapky (slova neutrální). Český překlad příjmení Lapková však spíše vyvolává ve čtenáři negativní asociace – zloděj, kapsář, lupič, chmaták.

Łucja Kąpielowa – Kornélie Lázeňská

Łucja – je ekvivalentem jména Łucjusz nebo Lucjusz. Označuje dívku, která se narodila při východu slunce. Toto ve čtenáři vyvolává pozitivní, kladné a optimistické asociace. Podle polských statistik bylo jméno Łucja v letech 2005-2014 poměrně málo používané dívčí jméno

²⁶ GREGOROVÁ, B.: *Masłowska, Dorota: Královnina šavle*. iLiteratura.cz [online]. [cit. 29.3.2016]. Dostupné z <http://www.iliteratura.cz/Clanek/23139/masowska-dorota-kralovna-savle>

²⁷ Ibid.

(jeho četnost se pohybovala zhruba od tří set v roce 2005 do devíti set v roce 2014).²⁸ V překladu českém bylo použito jméno Kornélie, jež je jméno latinského původu a vykládá se jako roh, pevná, vytrvalá. Jedná se o jméno archaické, dnes již málo používané. Dle statistiky Přehledu jmen a lokalit v České republice byla četnost křestního jména Kornélie v letech 2006-2014 okolo čtyřiceti výskytů.²⁹ Překladatel si zřejmě za svůj cíl kladl zachovat nádech archaičnosti, ale dle mého soudu a co se četnosti použití korespondující s originálním jménem týče, raději bych byla pro menší odchýlení se od původního křestního jména a volila bych například variantu Lucia.

Cyncylija Nadobna – Cecílie Nádherná

Cecílie – je jméno latinského původu a pochází ze slova caecus, neboli „krátkozraký, slepý.“ Překladatelka zde zvolila jméno, které by se nejvíce podobalo polskému originálu, protože jméno Cyncylija se v polském jazyce nevyskytuje. V 17. století žila polská královna Cecylia Renata Habsburžanka a jak si můžeme všimnout, jméno Cecylia je stejné jak pro český, tak i pro polský jazyk. Co ovšem překladatelka zřejmě nezaznamenala je fakt, že jméno Cecylia, Cecílie, jak v polském tak i v českém prostředí, vyvolává asociace s výrazem cycki - cecky, cecíky. Domnívám se tedy, že větší zřetel měl být kladen spíše na volbu příjmení, tedy například Cecílie Prsatá, nežli Nádherná.

Bronka Ubeczka – Broňka Estébačka

Ubeczka – podle slovníku polského spisovného jazyka³⁰ se jedná o slovo hanlivého významu, jde o ženu působící ve státní správě Úřadu pro bezpečnost, pracující v bezpečnostním aparátu v PRL. Zde tedy překladatel vhodně zvolil v překladu příjmení Estébačka, jelikož i u nás v tehdejší Československé republice šlo o příslušníci nebo spolupracovníci někdejší státní bezpečnosti. Slovo pocházející z výslovnosti zkratky StB („es-té-bé“) s příponou -ák, tedy estébák, estébačka.

²⁸ *Najczęściej oraz najrzadziej nadawane imiona dzieciom w okresie 10 lat (2005-2014) z podziałem na poszczególne lata i pleć, ze wskazaniem liczby wystąpień.* www.mswia.gov.pl [online]. [cit. 1.5.2016]. Dostupné z <https://mswia.gov.pl/pl/sprawy-obywatelskie/statystyki-imion-i-nazw>

²⁹ *Přehled jmen a lokalit.* www.mvcr.cz [online]. [cit. 1.5.2016]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/cetnost-jmen-a-prijmeni-722752.aspx>

³⁰ DRABIK L., KUBIAK-SOKÓŁ, A., SOBOL E.: *Słownik języka polskiego PWN*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2016, s. 568.

Doktor Lubicz – doktor Sova

Doktor Lubicz – jedná se o hlavní postavu slavného polského televizního seriálu *Klan*, který byl vysílán na stanici TVP1 od 22. září 1997. Jde o doposud nejdelší televizní seriál polské produkce. Seriál vypráví příběhy vícegenerační rodiny Lubiczů, kde samozřejmě jedním z jejich stěžejních hrdinů je již zmíněný doktor Paweł Lubicz. Dle mého názoru, překladatel v tomto případě vhodně zvolil překladatelskou transformaci úplného přehodnocení na překlad doktor Sova. Českému čtenáři tak výstižně podsunul informaci, že se zřejmě jedná o postavu spojenou s lékařským prostředím. Hlavní postava doktor Sova pochází z u nás velice slavného seriálu *Nemocnice na kraji města*, který znají snad všichni fanoušci českých filmových děl na pokračování. Jeho natáčení bylo zahájeno již v roce 1976 a o dva roky později byl poprvé odvysílán v České televizi. Seriál *Nemocnice na kraji města* podobně jako *Klan* vypráví příběh plný životních zvrátů, starostí a svízeli sedmi hlavních postav, tedy lékařů.

Wojciech Gąsowski – Kája Zichů, Koń Polski – Šíp a Uhlíř, De Mono – Kat'áci, Kabaret Otto – Šimek a Grossmann

Wojciech Gąsowski – je polský zpěvák, skladatel a kytarista oceněný několika cenami a oceněními, narodil se 20. června 1943 ve Varšavě. Největšího úspěchu dosáhl v 60., 70. a 80. letech. Působil v několika skupinách a nahrál úvodní znělky k polským seriálům. V překladu *Dva ubohý Rumuni, co uměj polsky* je použit český slavný zpěvák, kytarista a textař Karel Zich – rovněž velice proslulý od 60. do 80. let minulého století. **Koń Polski** – je polský kabaret, který byl založen v roce 1985. Kabaret vznikl na akademické půdě Vysoké školy strojní – nyní Polytechnická univerzita v Koszalině. Má tři členy a baví diváky svými politicko-satirickými skeči. V českém překladu byla použita dvojice Šíp a Uhlíř, kteří do podvědomí televizních diváků vstoupili v pravidelném televizním pořadu Hitšaráda. Šíp a Uhlíř jsou především známí jako skladatelé populární a filmové hudby, zpěváci, komici, moderátoři a klavíristi, takže i zde byla volba vhodného českého protikladu zdařilá. **De Mono** – je polská rocková skupina založená v roce 1984, velice populární koncem 80. let a začátkem let 90. 20. století. V českém překladu byli použiti Kat'áci – neboli Katapult – též rocková skupina, která vznikla o deset let dříve, v roce 1975. **Kabaret Otto** – opět polský kabaret, založený v roce 1987. Jako jediný ze všech polských kabaretů předvádí scénky týkající se absurdních situací

v životě lidí. Patří mezi oceňované především za svou muzikálnost a přímý kontakt s publikem. V překladu knihy *Dva ubohý Rumuni...* byla použita dvojice **Šimka a Grosmanna**, dvou geniálních českých komiků, jejichž chytrý a laskavý humor nestárne a je živý i v současnosti. Jejich povídky jsou kultovní záležitostí již po několik generací.

Překladatelka Barbora Gregorová zde ve všech situacích bystře uvedla takové osobnosti, dvojice a skupiny, které jsou pro českého čtenáře známé a dokáže si je tak lehce spojit s danou tematikou (Wojciech Gassowski – Karel Zich – dva přibližně stejně staří písničkáři a kytaristi, Koń Polski – Šíp a Uhlíř – baviči se satirickými skeči, De Mono – Katapult – rockové skupiny, Kabaret Otto – Šimek a Grosmann – scénky s přívětivým humorem a bezprostřední kontakt s publikem).

Kazimierz Rosól – Kazimír Polévka

Rosól – v polském jazyce znamená vývar. Chápu překladatelčin záměr příjmení přeložit raději jako Polévka a ne jako Kazimír Vývar. Co je ale také velice důležité podotknout je fakt, že v České republice se příjmení Polévka nevyskytuje, proto bych českému čtenáři nabídla raději variantu příjmení Polívka, jehož četnost výskytu je okolo dvou tisíc.³¹

Alina Bula – Alena Housková

Alina – je ženské křestní jméno různých původů, nejčastěji se však vykládá jako zkrácené germánské jméno Adeline a znamená „vznešená“. Na Slovensku, v Rusku, Německu, Maďarsku, Polsku, Itálii a Bulharsku je jeho podoba stejná, tedy Alina. V České republice jej překládáme jako Adéla, nikoliv Alena, jak je uvedeno v překladu románu *Převlékárna* Jerzyho Franczaka.

Bula – má v polštině mnoho významů: může to být forma výskytu hornin, v hovorovém jazyce se jedná o člověka tlustého, neboli tloušťka, tlust'ošku, člověk nešikovný, obézní, pomalý, hloupý, dále pak barel, vepř a také je to velké okrouhlé pečivo z pšeničné mouky.

Jelikož podle kontextu v knize šlo o popis osob a jejich vzhled, spíše se domnívám, že autor chtěl zdůraznit poněkud plnější tvary popisované ženy, tudíž by

³¹ *Přehled příjmení a lokalit*. www.mvcr.cz [online]. [cit. 1.5.2016]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/cetnost-jmen-a-prijmeni-722752.aspx>

bylo vhodnější užít v překladu jiný výběr příjmení než Housková, např. Adéla Tučná, Objemná atd.

Władysław Żurek – Vladislav Kyselo

Żurek – je typická nakyslá polévka z kvásku, která je známá zejména v polské, běloruské, české a slovenské kuchyni. Obvykle se do ní přidává zelenina, sušené houby, smetana a bílá klobása. Slovo *żur* pochází ze starého německého slova *sūr*, dnes *sauer* – kyselý. V Čechách je tato polévka známá jako kyselo. Zde se tedy překladatelka řídila doslovným překladem: Żurek – Kyselo.

Helena Bigos – Helena Zelňáková

Bigos – je tradiční polské a litevské jídlo ze zelí a masa, které se jí obvykle s chlebem. V České zemi je toto jídlo poměrně populární a často se i vaří. Nevidím tedy důvod, proč překladatelka volila příjmení Zelňáková. Zelňačka je v české kuchyni spíše známá jako polévka ze zelí a masa a co se zelňáků týče, jedná se o zelné placky z mouky.

Wojciech Siwucha – Vojtěch Kořalka

Siwucha – polská ochucená vodka, která je složená z čistého ovocného destilátu, má světlou slámovou barvu a výraznou pronikavou chuť. U nás bychom ji mohli přirovnat k české slivovici. U překladu Wojciecha Siwuchy bych osobně raději volila příjmení Pálenka, zní zvukomalebněji a sofistikovaněji než lidové slovo kořalka, či gořalka.

Jerzy Nieświeży – Jiří Zkažený

Nieświeży – z polského slova *świeży*, což znamená čerstvý, mladý, nový, nezkažený, odtud vhodný překlad na antonymické příjmení Zkažený.

Jaś Wariatek – Jeník Bláznivka

Jaś – velice rozšířené jméno Jan je jak v Polsku, tak i v České republice, má několik obměn a zdvořin, mezi které patří samozřejmě i Jaś – do češtiny přeloženo jako Jeník. V tomto případě bych opět raději volila např. jméno Jenda, jelikož Jeník se českému čtenáři asociuje spíše s mladým chlapcem okolo desátého roku, zatímco zde popisovaná osoba, byl již muž kolem třicátého roku života.

Wariatek – z polského slova wariat, neboli šílenec, blázen, cvok. V překladu bych se přikláněla k volbě jiného příjmení, jelikož slovo „bláznivka“ máme spíše spojené s ženským rodem. Vhodnější by bylo např. Jenda Střelený, Potrhlý atd.

3.3 Abecední seznam analyzovaných antroponym dle typu transformací

3.3.1 Přenos a naturalizace

Původní slovo	Překlad
Anna Jantar	Anna Jantar
Artur Grottger	Artur Grottger
Bach, Mozart, Beethoven, Johann Strauss	Bach, Mozart, Beethoven, Johann Strauss
Barbara Cartland	Barbara Cartlandová
Borewicz	Borewicz
bracia Jabłkowscy	bratři Jabłkowští
Dieter Bohlen	Dieter Bohlen
Edward Stachura	Edward Stachura
Ella Fitzgerald	Ella Fitzgerald
Eugeniusz Bodo	Eugeniusz Bodo
Greta Garbo	Greta Garbo
Gudrun Gretchen	Gudrun Gretchen
Heidegger	Heidegger
Hugon Kołłątaj	Hugon Kołłątaj
Chloe Tyrd	Chloe Tyrdová
Jerzy Kossak	Jerzy Kossak
Joanne Jordan	Joanne Jordanová
Jolanta Kwaśniewska	Jolanta Kwaśniewska
Józef Piłsudski	Józef Piłsudský
Kamiński	Kamiński
Katarzyna Kozyra	Kateřina Kozyrová
Laura Ingalls	Laura Ingallsová
Lech Wałęsa	Lech Wałęsa
Leśmian Bolesław	Leśmian Bolesław
Lores	paní Loresová
Małgorzata Hillar	Małgorzata Hillar
Manfred Peterson	Manfred Peterson
Marcin Rozynek	Marcin Rozynek
Marek Wachelberski	Marek Wachelberski

Mary Ann Charlotte	Mary Ann Charlotte
Maryla Rodowicz	Maryla Rodowicz
Michał Kaczyński	Michał Kaczyński
Miron Białoszewski	Miron Białoszewski
Mirosław Pęczak	Mirosław Pęczak
Nietzsche	Nietzsche
Noam Chomski	Noam Chomski
Paweł Soszyński	Paweł Soszyński
Roman Kurkiewicz	Roman Kurkiewicz
Sienkiewicz	Sienkiewicz
Sławek Sierakowski	Slávek Sierakowský
Søren Kierkegaard	Søren Kierkegaard
Stanisław Lem, Bruno Schulz, Witold Gombrowicz	Stanisław Lem, Bruno Schulz, Witold Gombrowicz
Stefcia Górka	Stefcia Górka
Szekspir	Shakespeare
Tadeusz Breza	Tadeusz Breza
Vivienne Westwood	Vivienne Westwood
Wisłocka	Wisłocka
Zygmunt Bauman	Zygmunt Bauman

U tohoto typu transformace si můžeme povšimnout, že někteří překladatelé volí přechylování u ženských příjmení s příponou -ová a někteří je nechávají v původní formě.

3.3.2 Modulace

Původní slovo	Překlad
Adam Migdał	Adam Mandle
Anna Strupek	Anna Stroupková
Lemmy Kilmister	Lemmy Goes
Małgorzata Mosznał	Markéta Šourková
Mańka z piosenki	Anička Hrůzová
Marie	Panenska
Maryja	Maria
Matka Boska Częstochowska	Čenstochovská Madona
Mikołaj	ježíšek
Mirosław Skwarek	Miroslav Škvarek
Murzynek jest Mambo	černoušek Bubu
Pani Kot	Kočící žena
Panienka Niebieska	Panenska Marie

Roma Piekarzowa	Romča Pekařová
Skórzak z Poznania	Kožeňák z Poznaně
Stefania Pstrąg	Štěpánka Pstruhová
święty Walenty	Panenka Marie
Władysław Żurek	Vladislav Kyselo

3.3.3 Celkové přehodnocení

Původní slovo	Překlad
Adam Gróciński	Adam Stěžňový
Agrafa	Zicherka
Alina Buła	Alena Housková
Anna Przesik	Anna Navátá
Boże, Bożenka	bože božítku
Bronka Ubezcka	Broňka Estébačka
Ciota	Buzna
De Mono	Kaťáci
Doktor Lubicz	doktor Sova
doktór Pochwaszek	doktor Kundička
Fajny	Krasaveček
Główny Sprzyskiwacz	Hlavní Píchač
Golda	Zlata
Helena Bigos	Helena Zelňáková
hrabina-brzydalina	hraběnka-Nastěnka
Jaźka z Krzywym Nosem	Arsénie s Křivým Nosem
Jerzy Nieświeży	Jiří Zkažený
Joaska Młynarzowa	Janča Mlynářová
Kabaret Otto	Šimek a Grosmann
Katarzyna Lep	Kateřina Lapková
Kazimierz Rosół	Kazimír Polévka
Kobieta Luj	Vošoust-Bukva
kobiety od Villona	Villonovy děvky
Koń Poski	Šíp a Uhlíř
Lekadia Kawa	Leokádie Kávová
Łucja Kąpielowa	Kornélie Lázeňská
Luj	Vošoust
Maciczna	Prcina
Maria Owsianka	Marie Ovesná
Matka Joanna od Pedalów	Paní Mariánka, matka kluků
Miś Uszatek	Medvídek Ušáček
Myszka Miki	Mikimaus

Nadobna Cyncylija	Cecílie Nádherná
Naskórkowski	Blánovský
pan Bukszpan	Pan Laureát
pan Karczoch	Pan Krkoun
pani Płastuga	Paní Ploštice
pani Rozwielitka	Pan Obaleč
Panna Dziewanna	Slečna Mléčná
Patrycja Pitz	Patricie Cantzová
Poczwara	Hnusák
poeta Wrzeczcz	básník Vřesk
Romek	Mirek
Stana Retro	kokso Retro
Święta Peralgina	Svatá Ibalgína
Szewczycha Katarzyna	Káča Ševčice
Wielkochujaszego	Arcipták
Wojciech Gąssowski	Kája Zichů
Wojciech Siwucha	Vojtěch Kořalka
Zdzicha Ejdsuwa	Zdiška Ajdsovatá
Zdzicha Wężowa	Zdiška Hadovka

3.3.4 Kalkování

Původní slovo	Překlad
Biurwy	Úřepičky
Dupogłów	Blbeček
Jogapechowiec	Jógosmolař
pani Świnio-Hiena	paní Prasohyena

3.3.5 Transkripce a transliterace

Původní slovo	Překlad
Andriusza	Andrjuša
Beczka	Bečka
Błażej	Blažej
Dżesika	Džesika
Dżina	Džina
Gruszeńka	Grušeňka
Iwan	Ivan
Jadwiga	Jadviga
Krystynka	Kristýnka

Krzysiek	Křišek
Łukasz	Lukáš
Lukrecja von Szretke	Lukrécie von Šretke
Maciej	Matěj
Małgoszka	Malgoška
Malwina	Malvína
Michał	Michal
Michalina	Michalína
Michaśko	Michaško
Michaszka Literatka	Michaška Literátka
Miśko	Miško
Nadja Nadziejewna Jepanczyn	Nad'a Nadějevna Jpančinová
Nastazja Filipowna	Nastasja Filipovna
pan Bułacz	pan Bulač
pan Wiesiek	pan Věšek
pan Wiesław	pan Věslav
pan Wojtek	pan Vojtek
panie Michałku	pane Michálku
Rachel	Ráchel
Sasza	Saša
Saszenka	Sašenka
Szogun	Šógun
Wacek	Vacek
Walentyna	Valentýna
Wania	Váňa
Wiesław	Věslav
Wioletta W.	Violetta W.
Zdzisław	Zdislav
Zdzisława Sośnicka	Zdislava Sošnická

3.3.6 Rozšíření informačního základu

Původní slovo	Překlad
Dmitria	Mít'a (z bratří Karamazových)
Gaweł	Havlát (autor <i>Básnických poloostrovů</i>)
Rachel	Ráchel z Wyspiańskiego <i>Veselky</i>

3.4 Celkové zhodnocení antroponym

U překladu antroponym překladatelé nejčastěji volili překladatelskou transformaci celkového přehodnocení. Tak jak bylo popsáno výše, překladatelka Barbora Gregorová je toho názoru, že pokud chce čtenáře určitým způsobem oslovit a čtenáři jsou známy kulturně-společenské narážky, nevidí problém v tom, že originální slovo, v našem případě vlastní jméno, vyzní poněkud odlišně nebo ztratí svůj původní význam (jako tomu bylo např. při překladu *Pitz – Cantzová, Przesik – Navátá*, atd.). Přenos a naturalizace byla také značně zastoupenou transformací, můžeme si povšimnout, že překladatelé tuto cestu volí především u reálných jmen. Za zmínku stojí fakt, že překladatelé už nejsou zcela jednotní, co se týče přechylování ženských příjmení; většina z nich nechává příjmení v původním tvaru, někteří však volí příponu -ová. Transkripce a transliterace byla třetí nepoužívanější překladatelskou transformací u antroponym, překladatelé se snažili o zachování původního pravopisu vlastního jména, a to především u jmen, která nemají v českém prostředí svůj ekvivalent (*Wiesiek – Věšek, Rachel – Ráchel, Michaszka – Michaška, Jadwiga – Jadviga, Dżesika – Džesika*).

4 TOPONYMA

Toponym se v mých analyzovaných textech příliš mnoho nevyskytovalo. V kapitole 4.1 si znovu, tak jako u antroponym, ukážeme používané transformace a v následující kapitole 4.2 si rozebereme alespoň některá z vybraných slov.

4.1 Transformace použité při překladu z originálu do českého jazyka

1) Přenos a naturalizace byla v českém překladu použita nejvíce, např.: *Pruszków, Muranów, w Gebethnerze a Wolffie, na Marszałkowskiej, na Rozdrożu, Okrzei* atd.

2) Modulace byla třetí nepoužívanější transformací, jak můžeme vidět v následujících případech: *Waszawa-Moda – Varšava-Spása, Przełęcz Boga – horské sedlo Brána, Czkwania – Škytavnice, Babsko – Babice*.

3) Transkripce – transformace, která byla jako druhá nejvíce využita například ve slovech: *Giermania* – *Gěrmánija*, *Kaukaz* – *Kavkaz*, *Oleśnicka* – *Olešnická*, *Tczew* – *Tčev*, *Bzegu* – *Bžegu*.

4) Kalkování – se v případě toponym nevyskytovalo.

5) Celkové přehodnocení – na rozdíl od antroponym, kde byla tato transformace nejvíce zastoupená, v případě toponym tolik čtená nebyla. Celkové přehodnocení bylo použito v případech, kde dané toponymum nebylo možné přeložit modulací. Tím, že se překladatelé nedrželi stoprocentně prvotního významu, vzniklo v překladu slovo, s využitím notné dávky fantazie, zcela nové. Jako je tomu například u slov: *Lubiewo* – *Chlípnice*, *Diablak* – *Babí hora*.

4.2 Rozbor a porovnání vybraných toponym

Czkawnica – Škytavnice

Jelikož se jedná o fiktivní místo, domnívám se, že původně autor vycházel z polského slova *czkawka*, což v překladu českém znamená škytavka. Aby se v překladu odrazil název vesnice, o kterou šlo, překladatel zvolil název Škytavnice.

Diablak – Babí hora

Diablak je nejvyšším vrcholem Babí hory, která leží v Beskydech. Přesněji řečeno, leží na pomezí jak polských Žywieckých Beskyd, tak na území slovenských Oravských Beskyd. Jelikož na Slovensku je tato hora zpravidla známá spíše pod názvem Babí hora, volil překladatel i pro české čtenáře tuto variantu namísto původního, polského názvu.

Przełęcz Boga – horské sedlo Brána

Przełęcz je vysokohorské sedlo v Pieninách v nadmořské výšce 779m a nachází se mezi vrcholy Tři koruny a Čelo. Pěší toto sedlo nazvali „Chvála Bohu“ jako výraz úlevy po dlouhém stoupání. Zde překladatel užil celkového přehodnocení, jelikož horské sedlo Brána nijak nekoresponduje s polským

topografickým názvem Przełęcz Boga.

Babsko – Babice

Babsko – je polské pejorativní, urážlivé slovo pro škaredou nebo nesympatickou ženu, často tím můžeme emotivně popsat i ženu středního věku. Slovní zásoba českého jazyka by nabízela slova jako např. Babiznice, Bábinice, Babčice, ale dle mého názoru překlad Babice nejlépe odpovídá originálnímu slovu.

Blokowisko – Petržalka

Blokowisko – jedná se o typ městských staveb, kde se relativně na malé ploše nachází velký shluk bytových domů. Doslovný český překlad by tedy zněl sídliště, ale jelikož v dané kapitole autor věnoval pozornost Slovenské republice, především městu Bratislava, pomocí konkretizace uvedl přesnou městskou část v tomto městě, i když to v původním textu nezaznělo.

Galeria Centrum – nákupní centrum

Centrum Galeria - jedná se o řetězec obchodních domů ve Varšavě na Maršálkovské ulici. Zde se překladatel rozhodl pro vynechání názvu tohoto konkrétního centra a nazval jej jednoduše nákupní galerií.

S tímto postupem jsem se setkávala nejčastěji v případech, jednalo-li se například o popis konkrétních míst a názvů v polských městech, překladatel volil úplné vynechání názvu a raději jej zobecnil, tedy použil překladatelskou transformaci generalizaci (např. *Powązki – hřbitov*, *Galeria Arkadia - obchody*, *Park Szcześliwicki - park*).

Erefen – Západ

Erefen - jedná se o zkratku er-ef-en, tudíž v polském jazyce Republika Federalna Niemiec. Do češtiny se tento topografický název překládá jako Západní Německo, překladatel tedy volil jednodušší popis, zvolil generalizaci a nazval jej pouze Západem.

Lubiewo – Chlípnice

Lubiewo je název románu Michała Witkowského. Tak jak sám autor tvrdí tento konkrétní název nemá pojmenovávat kus pláže nebo lesa. „Slovo *lubieźność* označuje v autorově přeneseném významu stav rozplynutí se sama v sobě, který se dá připodobnit k ženskému orgasmu.“³² „Znamená však také smyslnost, vilnost, chlípnost, nese tedy významy, které podvědomě percipují především sami Poláci – kniha je chlípna, nechutná a píše se v ní o tématech, o kterých se nesluší mluvit na veřejnosti [...]“³³ Odtud tedy pochází překladatelův výraz Chlípnice.

4.3 Abecední seznam analyzovaných toponym dle typu transformací

4.3.1 Přenos a naturalizace

Původní slovo	Překlad
Błyskawica	Błyskawica
Bullerbyn	Bullerbyn
Czerska	Czerska
EC Kawęczyn	EC Kawęczyn
EC Siekierki	EC Siekierki
Elbląg	Elbląg
Międzyzdroje	Międzyzdroje
na Gocławiu	na Gocławiu
Perska	Perska
Radiowo	Radiowo
Woronicza	Woronicza
Wrzeciono	Wrzeciono

4.3.2 Modulace

Původní slovo	Překlad
Babsko	Babice
Czkawnica	Škytavnice
Diablak	Babí hora

³² WITKOWSKI, M.: *Chlípnice*. Doslov Bára Gregorová, Agite/Fra, Praha 2007.

³³ GREGOROVÁ, B.: *Witkowski, Michał: Chlípnice*. iLiteratura.cz [online]. [cit. 5.4.2016]. Dostupné z <http://www.iliteratura.cz/Clanek/21795/witkowski-michal-chlipnice>

Morze Dżdżów	Moře Dešťů
na Koszarowej	na Kasárenské
Waszawa-Moda	Varšava-Spása

4.3.3 Celkové přehodnocení

Původní slovo	Překlad
Lubiewo	Chlípnice
Przełęcz Boga	horské sedlo Brána

4.3.4 Transkripce a transliterace

Původní slovo	Překlad
Bżeg	Bžeg
Częstochowa	Čenstochová
Giermania	Gěrmániji
Kaukaz	Kavkaz
Korkoć	Korkoč
Kraków	Krakov
Oleśnicka	Olešnická
Ostrowiec	Ostrovec
Tczew	Tčev
ulica Brzeska	ulice Břeská
Warszawa	Varšava

4.3.5 Rozšíření informačního základu

Původní slovo	Překlad
Nowy Świat	ve Varšavě na Novým Světě
w Szczytnikach	ve Szczytnickým parku

4.3.6 Generalizace

Původní slovo	Překlad
Erefen	Západ

Galeria Arkadia	obchody
Galeria Centrum	nákupní centrum
Park Szcześliwicki	park
Powązki	hřbitov

4.3.7 Konkretizace

Původní slovo	Překlad
blokowisko	Petržalka

4.4 Celkové zhodnocení toponym

Na první pohled je zřejmé, že zatímco u antroponym měla prim překladatelská transformace - celkové přehodnocení, u toponym byla naopak druhou nejméně zastoupenou transformací. Překladatelé cestu celkového přehodnocení volili tehdy, nebylo-li možné danou lexikální jednotku přeložit modulací. Vznikla tak za použití značné dávky fantazie slova originální a nová. U toponym jsem se v několika situacích setkala s generalizací, a to především v případech, kde se jednalo o určitá místa a názvy v polských městech, která nejsou nikterak známá a významná (nákupní galerie, hřbitovy, parky atd.). U transkripce a transliterace šlo především o zachování atmosféry cizích reálií. Za pomoci modulace se překladatelé snažili přiblížit českému čtenáři důvtipnost originálního slova, jako je tomu například u slov: *Czkawnica* – *Škytavnice*, *Babsko* – *Babice*, *Koszarowa* – *Kasárenská*, atd.

5 OSTATNÍ VLASTNÍ JMÉNA

Ve třetí a čtvrté kapitole jsem pozornost věnovala antroponymům a toponymům, nyní se zaměřím na ostatní vlastní jména, kde se většinou vyskytovala převážně chrématonyma,³⁴ ale i jiné druhy vlastních jmen dle typu jejich označované skutečnosti.

5.1 Transformace použité při překladu z originálu do českého jazyka

1) Přenos a naturalizace byla použita například u následujících slov: *Gazeta Wyborcza*, *Primavera*, *Politika* a *Wprost*, *Biowater*.

2) Modulace – jednalo se o druhou nejpoužívanější překladatelskou transformaci u tohoto typu vlastních jmen. Byla použita u slov: *darmowa gazeta* – *zadarmový Metro*, *Alkohole Świata* – *nonstop bar*, *do Berlina na Paradę Miłości* – *do Berlína na Love Parade*, *Instytucja Kultury Węgierskiej* – *Maďarský institut*, *Wiadomości* – *Události*.

3) Celkové přehodnocení bylo stejně jako u antroponym nejvíce využívanou transformací. Z množství slov uveďme například: *Totalizator Sportowy* – *Loto*, *czasopismo Nie* – *revue Cukroví*, *Kinoteatr Tęcza* – *v biografu Ráj vlastních iluzí*, *biuro podróży Smyk* – *cestovní kancelář Prcek*, *Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego* – *Depo*, *Bar Cymesik* – *Bar Lahůdka*, *Chatka Małego Skrzatka* – *Chaloupka Strýčka Toma* aj.

4) Kalkování – nebylo využito při překladu ostatních vlastních jmen.

³⁴ Chrématonymum je vlastní jméno pro propriální objekt, který je výsledkem lidské činnosti a který je zakotven nikoli v přírodě, ale v ekonomických (výrobních, obchodních aj.), politických a kulturních vztazích (např. výrobky, instituce, restaurace, bary atd.).

MATUŠOVÁ, J.: *Třetí celostátní seminář Onomastika a škola*. Naše řeč, 72, 1989, č. 5. s. 243-244. www.nase-rec.ujc.cas.cz [online]. [cit. 1.5.2016]. Dostupné z <http://www.nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=6881>

5) **Transkripce a transliterace** se v tomto případě nevyskytovala příliš často, uveďme si tedy alespoň pár příkladů: *Mołotow – Molotov, Kabaret Starszych Panów – Kabaret starších pánů, Teges Szmegeš – Teges Šmegeš*.

5.2 Rozbor a porovnání vybraných lexikálních jednotek

Totalizator Sportowy – Loto

Totalizator Sportowy - jedná se o společnost, která již více než šedesát let působí na polském trhu. Je jedním z nejdůležitějších pilířů, který se podílí na financování polského sportu a kultury. Zároveň je i výhradním vlastníkem obchodní značky Lotto. V České republice máme od roku 1956 podnik Sazka. V následujících deseti letech vzniklo pod touto společností několik dalších sázkových her jako například Sportka a Mates. Oproti tomu Loto je jedním ze tří druhů losů, které vydává loterie Fortuna, jenž působí na českém trhu teprve od roku 2011. Dle mého názoru Totalizator Sportowy je spojen spíše s obdobím socialismu. Jeho historie a vývoj je podobný více Sazce, tudíž by bylo v tomto případě vhodnější při překladu použít buďto právě některou ze sázkových her Sazky (Sportka, Mates), anebo celý obchodní název Sazka, což by bylo s originálem koherentní.

Filipinka – Cosmáč

Filipinka byl polský časopis určený především pro ženy a dívky vydávaný od roku 1957 do roku 2006. Prvních několik čísel mělo kulturně-sociální charakter; důležitým prvkem časopisu byla rubrika pro dopisy a řešení tak osobních problémů čtenářek všech věkových kategorií. Nejsem si zcela jistá vhodným výběrem českého překladu Cosmáč, jelikož se sice jedná o stále vydávaný časopis pro mladou moderní ženu, ale jeho větší část tvoří spíše ilustrace, články věnované módě a reklamy. Prostor vyhrazený pro dopisy čtenářek je zde minimální. Dle mého názoru by byl vhodnější výběr časopisů např. *Chvilka pro tebe, Tina, Napsáno životem*.

Czasopismo Nie – Revue Cukroví

Czasopismo Nie je týdeník vydávaný ve Varšavě od roku 1990. Časopis má antiklerikální, levicový a satirický charakter, jsou v něm uvedeny ale i kritické články o aktivitách levicových skupin. Již podle tohoto popisu je zcela zřejmé, že

překladatel při překladu volil pro české čtenáře spíše zvukovou malebnost slov nežli český ekvivalent polskému časopisu. Pokud bychom hledali český časopis, který by nejvíce odpovídal časopisu *Nie*, zřejmě bych zvolila levicově zaměřené *Haló noviny*, které se zabývají podobnou tematikou.

Kinoteatr Tęcza – biograf Ráj vlastních iluzí

Kinoteatr Tęcza – kino ve Varšavě, které funguje již od konce dvacátých let minulého století. I v tomto případě překladatel nechal pracovat svou fantazii a českým čtenářům nabídl překlad biograf Ráj vlastních iluzí, kino, které vůbec v českém prostředí neexistuje.

Fryderyki – Grammy

Fryderyki jsou ceny, které jsou udělovány na polské hudební scéně hudebníkům, autorům, skladatelům, hudebním producentům a všem lidem z nahrávacího průmyslu, jež jsou členy Hudební akademie. Zcela zřejmým ekvivalentem pro tyto polské hudební ceny jsou v České republice velice známé a populární Ceny Anděl. Tak jako Fryderyki jsou i Ceny Anděl každoročně udělovány umělcům v hudební branži po vzoru cen Grammy. Proto jsem názoru, že pro českého čtenáře i do kontextu by se překlad Fryderyki – Ceny Anděl hodil poněkud více.

Bar Cymesik – Bar Lahůdka

Bar Cymesik – fiktivní název baru z románu Doroty Masłowské *Dva ubohý Rumuni...* Cymes je druhem sladkého dezertu; ve východním a středním Polsku se jím nejčastěji označuje jídlo, které je jakýmsi druhem sladkého guláše složeného z usmažené, na kostičky nakrájené mrkve. Obvykle má červenou nebo oranžovou barvu. Toto slovo se dostalo do polského jazyka jako označení pro něco velmi chutného, lahodného a delikátního. Překladatelka tedy vhodně zvolila v překladu název baru - Lahůdka.

Biedronka – Albert

Biedronka je největší maloobchodní síť po celém Polsku s takřka třemi tisíci obchody. Sortimentem zboží, cenovou relací i prostředím prodejen bych tyto

obchody přirovnala spíše k německému Lidlu, popř. Penny Marketu, proto si opět nejsem zcela jistá správným výběrem přeloženého slova Albert. Nizozemská společnost Albert provozuje na území ČR maloobchodní síť supermarketů a hypermarketů, svou kvalitou a výběrem zboží se podstatně od portugalské Biedronky liší. Volila bych tedy raději pro překlad možnost Lidl, popř. Peňák.

biuro podróży Smyk – cestovní kancelář Prcek

Smyk v českém překladu znamená harant, dítě, žertovně batole, tudíž na tomto místě překladatel vhodně zvolil pro češtinu přirozené slovo Prcek.

Fundusz Wczasów Pracowniczych – Rekreační fond pracujících

Fundusz Wczasów Pracowniczych – společnost zaměřená na turistiku s více jak šedesátiletou tradicí. Její název je silně spjat s obdobím PRL. Tato společnost byla založena jako instituce, která organizovala rodinné dovolené pro pracovníky továren i úředníky za účelem navštívit atraktivní destinace po celém Polsku. Stejně tomu bylo tak i v tehdejší Československu, kde fondy pracujících byly zřizovány v národních podnicích a v ostatních hospodářských organizacích státního socialistického sektoru, popřípadě i v jednotlivých jejich útvech. Překlad Rekreační fond pracujících je tedy vhodně zvoleným překladem.

Gość Niedzielny – Katolický týdeník

Gość Niedzielny je národní katolický týdeník publikovaný v Katovicích a jeho historie sahá až do počátku dvacátých let minulého století. V České republice velice rozšířený Katolický denník, který informuje o událostech v katolické církvi v ČR i ve světě je dle mého soudu vhodným ekvivalentem.

Chatka Malego Skrzatka – Chaloupka Strýčka Toma

Chatka Malego Skrzatka – malá síť mateřských školek v Polsku. Naproti tomu *Chaloupka Strýčka Toma* je nejznámější román od americké spisovatelky a abolitionistky Harriet Beecher Stoweové, který vypráví o černošské rodině, jenž je utlačována bílými otrokáři. Ačkoliv se otrokáři snažili knihu v průběhu několika let

mnohokrát zneškodnit, nebyli však úspěšní a *Chaloupka Strýčka Toma* tak přispěla velkou měrou na zrušení otroctví. V originálním textu šlo autorovi především o ironický náznak pro pedofilii a podle toho také soudím, že i v souladu s tímto záměrem volil překladatel vhodný ekvivalent.

Kolo Dyskusyjne Klubu Ciekawskich – Diskusní kroužek Klubu chytrých hlaviček

Klub Ciekawskich by se dal do českého jazyka přeložit jako Spolek, kroužek zvědavých, všetečných, v tomto případě však překladatel za pomoci celkového přehodnocení zvolil vhodné spojení slov Klub chytrých hlaviček, jelikož v českém prostředí je tento pojem velice rozšířený a běžný.

Róże Europy – zlatý fláky z let osmdesátých

Róże Europy – jedná se o slavnou, polskou rockovou skupinu, která byla založena ve Varšavě již v roce 1983. Léta největší slávy zažila v osmdesátých a na začátku devadesátých let minulého století. Zde překladatel vhodný ekvivalent z českého hudebního prostředí nehledal a za pomoci generalizace zvolil jiný, vhodný výraz.

wino Soffia – víno Sklepmistr

Wino Soffia je poměrně známé, v České republice i v Polsku dosti rozšířené bulharské víno, které je možné najít jak v maloobchodech, tak i v každém supermarketu. Jedná se o víno nejnižší jakosti a podle tohoto kritéria se odvíjí i jeho cena. Překladatel zvolil za pomoci překladatelské transformace celkového přehodnocení překlad víno Sklepmistr, které je podobné kvality i ve stejné cenové relaci. Čtenáře tak neuvádí v omyl, ale dle mého názoru by zde mohl být ponechán původní název, tedy víno Soffia.

witaminy LO – vitamín LÍN

Witamina LO jako takový, v Polsku ani nikde jinde na světě dle dostupných informací neexistuje. V českém textu překladatel volil zvukovou shodu slov. Podobně jako původní polský název, ani český název Vitamín Lín neexistuje. Jedná se zde pouze o hru slov.

5.3 Abecední seznam analyzovaných lexikálních jednotek dle typu transformací

5.3.1 Přenos a naturalizace

Původní slovo	Překlad
Biowater C	Biowater C
Cottbus	Cottbus
galerie Lizard's Stomach	galerie Lizard's Stomach
Gazeta Wyborcza	Gazeta Wyborcza
Mr Foods	Mr Foods
na Allegro	na Allegro
Politika a Wprost	Politika a Wprost
Primavera	Primavera
Quake	Quake
Return i Option	Return a Option
Warcraft	Warcraft

5.3.2 Modulace

Původní slovo	Překlad
Alkohole Świata	nonstop bar
Białe Jeleń mydło	mýdlo s jelenem
Czystość w domu, Bóg w domu	Kde je čisto, tam Bůh přebývá
darmowa gazeta	zadarmový Metro
do Berlina na Paradę Miłości	do Berlína na Love Parade
dobry Jezu a nasz Panie	Na pastvách zelených
DolceaRabanna	DolceaGabanna
EKD na Szczęśliwickiej	městská linka na Szczęśliwické
Instytucja Kultury Węgierskiej	Maďarský institut
Instytut Pamięci Narodowej	Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu
kosmetyki ze Starej Mydlarni, Mydlarni czy Sabon	kosmetika z Manufaktury, Botanicusu, Green Mama

Miłość Cygana	Gipsy Amore
na Wszystkich Świętych	dušičky
o Maryjo i Boże	Jejdanánku
Paw królowej	Královnina šavle
pracowała w fabryce małp i psów	ve stánku Johna de Billa
Zespół Flaky	Kapela Střeva
Totalizator Sportowy	Loto
w Radiu Zet godziny Wu	na Vlachovce
Wiadomości	Události
Turniej Czterech Skoczni	Mistrovství ve skocích na lyžích

5.3.3 Celkové přehodnocení

Původní slovo	Překlad
Bar Cymesik	Bar Lahůdka
Biedronka	Albert
biuro podróży Smyk	cestovní kancelář Prcek
czasopismo Nie	revue Cukroví
Dom Kary i Poprawy	nápravné zařízení
Filipinka	Cosmáč
Fryderyki	Grammy
Fundusz Wczasów Pracowniczych	Rekreační fond
Gość Niedzielny	Katolický týdeník
Haft	Pleteme a háčkujeme
hypnotizer z Manga Gdynia	teleshopingový hypnotizér
Chatka Małego Skrzatka	Chaloupka Strýčka Toma
Imbryczek	Čajová konvička
Kinoteatr Tęcza	biograf Ráj vlastních iluzí
Koło Dyskusyjne Klubu Ciekawskich	Diskusní kroužek Klubu chytrých hlaviček
Krater Kartezjusza	kráter Descartes
Margrabina	Markýza
marka DiT	akce es pé ká
Misia-Tozsamisia	maskot Pták-ident'ák
Mistr Nowego Mena 2003	Gay Man
Muzycznej Piosenki Liście małe	hitparáda Superstárů
Najświętsze Serce Jezusowe	srdce Páně
Niby Europa	Hurá Evropa
Opieka	azylák
Rower Błażeja	Deska roku
siatka Spolem	taška Tesco

Siusiu, Kiusiu, Sikoku	Holka modrooká, u potoka
Spalona Pikieta	spálená holanda
szedł Grzes przez wieś	Išel macek do Malacek
Tele Tygodnia	TV magazín
TVP	v telce (občas stejně TVP někdy přeloženo telka, program)
Twoje Centrum Armatury	Tvoje koupelnové studio
wino Soffia	víno Sklepmistr
witaminy LO	vitamín LÍN
Wykroje i Wzory	Střihy a nápady
z Cepelii	družstvo lidových řemesel
z Muczyczej Jedyнки	TV hitparáda
Zakłady Naprawczych Taboru Kolejowego	Depo
Zakon Matek Polek Siłaczek	Řád Matek Polek Přemocných od Svátosti

5.3.4 Transkripce a transliterace

Původní slovo	Překlad
Kabaret Starszych Panów	Kabaret starších pánů
Mołotow	Molotov
Teges Szmeges	Teges Šmeges

5.3.5 Rozšíření informačního základu

Původní slovo	Překlad
Dziady	<i>Dziady</i> podle Mickiewicze
Kosmos	Gombrowiczův <i>Kosmos</i>
zespół Scorpions	hudební skupina The Scorpions
v originálním textu není	v Kieślowského <i>Krátkém filmu o lásce</i>
v originálním textu není	od Janusze Głowackého - <i>Hra na Popelku</i>
v originálním textu není	Žeromského <i>Předjaří</i>
v originálním textu není	Reymont - <i>Sedláci</i>
v originálním textu není	Almodóvarově filmu <i>Mauvaise éducation</i>

5.3.6 Generalizace

Původní slovo	Překlad
Hala Banacha	nejznámější zastřešená varšavská tržnice
Róże Europy	zlatý fláky z let osmdesátých
Żabka	večerka

5.4 Celkové zhodnocení ostatních vlastních jmen

V českém překladu můžeme podobně jako je tomu u antroponym vidět největší zastoupení překladatelské transformace celkového přehodnocení. Zde překladatelé předvedli, že umí překládat velice konstruktivně a tvořivě, jako je tomu například u slov: *Bar Cymesik – Bar Lahůdka*, *Misio-Tozsamisio – Pták Identák*, *Koło Dyskusyjne Klubu Ciekawskich – Diskusní kroužek Klubu chytrých hlaviček*, *Gość Niedzielny – Katolický týdeník atd.*

ZÁVĚR

Cílem mojí práce bylo analyzovat překlad vlastních jmen v dílech mladých polských autorů narozených v 70. a 80. letech minulého století. Pro svoji analýzu jsem si vybrala knihy Wojciecha Kuczoka *Smrad*, Michała Witkowského *Chlípnice*, Jerzyho Franczaka *Převlékárna*, Sylwie Chutnik *Kapesní atlas žen* a Doroty Masłowské *Královnina šavle*, *Dva ubohý Rumuni*, *co uměj polsky* a *Zabila jsem naše kočky, drahá*. Knihy jsou skutečně protkány občas zajímavými a symbolickými vlastními jmény a lexikálními jednotkami, proto bylo velice pozoruhodné sledovat, jak překladatelé využili svůj prostor, svoji kreativitu a znalosti nikoli jen českého, ale i polského prostředí. V této práci jsem se pokusila nejenom kriticky zhodnotit překlady vybraných vlastních jmen, ale zároveň i ilustrovat jak kreativní musí překladatelé při své práci být a jak hluboké filologické znalosti jsou pro tuto práci důležité.

Ze všeho nejdříve bylo pro tuto práci zcela nutné roztrdit si podle typu překladatelských transformací nashromážděná všechna vlastní jména. Poté jsem z takto roztrdřených lexikálních jednotek vybrala ta vlastní jména, která mi přišla zajímavá, chtěla jsem na nich demonstrovat, zdali překladatelé při překládání volili správnou cestu, jak postupovali, kde chybovali, kde volili adekvátní řešení, anebo kde se už pohybovali za hranicí přípustného.

V první kapitole jsem pro lepší porozumění danému tématu vysvětlila pojmy jako literární onomastika, zaměřila jsem se na překládání vlastních jmen z polštiny, nastínila jsem, jakou jazykovou vrstvou vládou mladí polští autoři a vše jsem podložila studií Krzysztofa Hejwowského.

V následující kapitole jsem již přešla ke konkrétním autorům a jejich překladatelům, seznámila jsem čtenáře s jejich životy, významnými díly a oceněními, která za svůj život získali.

V kapitole třetí, čtvrté a páté jsem se věnovala již zmíněné analýze zkoumaných lexikálních jednotek. Nejdříve jsem se zabývala etymologií jednotlivých vlastních jmen a poté jsem se snažila dospět k tomu, jak konkrétní

překlad vznikl. Při tomto zkoumání jsem zjistila, že překladatelé většinou pracovali správným způsobem, tam kde se jednalo o reálnou, poměrně známou osobu, místo nebo název, za pomoci přenosu a naturalizace ponechali slovo ve svém původním znění. U méně známých názvů, které se týkaly konkrétních míst například ve Varšavě, překladatelé použili překladatelskou transformaci generalizaci, což považuji za adekvátní řešení. U vlastních jmen, jež byla podnětem jakési jazykové komiky a byla v určitém vztahu k vlastnostem nositele jména, překladatelé volili modulaci nebo celkové přehodnocení a nabídli českému čtenáři vhodný, avšak někdy i méně vhodný ekvivalent, který občas mohl být zavádějící. Co se týče kalkování, které se vyskytovalo pouze v několika případech u antroponym, si překladatelé také vedli velice úspěšně a originální slova neztratila nic ze svého původního významu. V nepatrné míře se vyskytovala ještě překladatelská transformace – rozšíření informačního základu, jejíž užití rovněž nepovažuji za nijak nevhodné, ba právě naopak tato transformace v mnohém přispěla k dodání nezbytných informací.

Tato diplomová práce by mohla být přínosná především pro ty, kteří se zabývají nebo chtějí zabývat touto doposud nijak zvlášť probádanou tematikou. Já osobně jsem dospěla k poznání, jak důležitá a nesnadná je práce překladatele a jakou podstatnou měrou překladatel ovlivňuje konečnou podobu díla v cílovém jazyce. Proto je zapotřebí, aby toto povolání vykonávali především pouze ti, kteří mají velké jazykové cítění, literární a umělecký talent.

Summary

In diploma thesis, I focused on the analysis of translation of proper names in the contemporary work of young generation of Polish writers. I concentrated mainly on the works by Wojciech Kuczok, Michał Witkowski, Jerzy Franczak, Sylwia Chutnik and Dorota Masłowska. Therefore, my aim in this thesis is to sort collected all the lexical units by type of translation transformations and to compare it with Czech translation. My work is based on seven books by young Polish novelists from both the originals and the Czech translations. For all lexical units I deal with etymology and on the basis of the collected information about the origin and meaning of the word I am trying to figure out how translators reached to the given translation.

The introductory chapter tries to familiarise the reader with the issue of literary onomastics, focuses on translation of proper names from Polish language, draws attention to a language layer of young novelists and the associated used vulgarism in the texts and the conclusion of the first chapter consists of the study of proper names in literary texts by Krzysztof Hejnowski.

The second chapter is devoted to individual writers born in the 70s and 80s of the 20th century. Focuses here briefly on their biography, works until today and awards which they have so far received for their work. An integral part of this chapter are of course vignettes of Czech translators who have contributed by their intensive work to make this unique Polish works accessible for the Czech readers.

The following three chapters are the largest, as they are crucial for my thesis. In detail they deal with individual translation transformations which are illustrated by examples from the analyzed texts, as well as I analyze and compare selected anthroponyms, toponyms and other proper names. The fundamental objective of this thesis is not only to criticize but also clearly point out how creatively translators can translate an artistic works, how important and difficult their work is and how significantly they affect the final form of the work in the target language.

Streszczenie

W mojej pracy dyplomowej skupiłam się na analizie tłumaczenia imion własnych we współczesnej twórczości młodego pokolenia polskich pisarzy. Koncentrowałam się głównie na dzieła Wojciecha Kuczoka, Michała Witkowskiego, Jerzego Franczaka, Sylwię Chutnik i Doroty Masłowskiej. Dlatego moim celem w tej pracy jest, aby uporządkować zgromadzone wszystkie jednostki leksykalne według rodzaju transformacji tłumaczeniowych i porównać ich z czeskim tłumaczeniem. Moja praca opiera się na siedmiu książkach młodych polskich pisarzy, zarówno na oryginałach i czeskich tłumaczeniach. Dla każdej jednostki leksykalnej zajmuję się etymologią i na podstawie zebranych informacji o pochodzeniu i znaczeniu tego słowa, próbuję dowiedzieć się, jak tłumacze dotarli do danego tłumaczenia.

Rozdział wprowadzający próbuje zapoznać czytelnika z kwestią onomastyki literackiej, skupia się na tłumaczeniu imion własnych z języka polskiego, zwraca uwagę na warstwę językową młodych pisarzy i z tym związanego używania wulgaryzmów w tekstach i zawarcie pierwszego rozdziału polega na badaniu Krzysztofa Hejwowskiego imion własnych w tekstach literackich.

Drugi rozdział poświęcony jest do indywidualnych pisarzy urodzonych w latach 70-tych i 80-tych dwudziestego wieku. Skupia się tu krótko na ich biografii, twórczość i nagrody, które otrzymali za swoją pracę. Integralną częścią tego rozdziału są również winiety czeskich tłumaczy, którzy przyczynili się ich intensywną pracą, aby te wyjątkowe polskie dzieła mogłyby być dostępne dla czeskich czytelników.

Kolejne trzy rozdziały są najobszerniejszy, ponieważ są one kluczowe dla mojej pracy. W szczególności dotyczą one poszczególnych transformacji tłumaczeniowych, które są objaśnione przykładami z analizowanych tekstów, a także analizuję i porównuję wybrane antroponima, toponima i inne nazwy własne. Podstawowym celem tej pracy jest nie tylko krytykować, ale także wyraźnie podkreślić, jak twórczo tłumacze mogą tłumaczyć artystycznego dzieła, jak ważna i trudna jest ich praca i jaki znaczący wpływ mają oni na ostateczny kształt dzieła w

języku docelowym.

Seznam použité odborné literatury

Primární zdroje

- FRANCZAK, J.: *Převlékárna*. Ostrava: Protimluv, 2009.
- FRANCZAK, J.: *Przymierzalnia*. Kraków: Korporacja Halart, 2008.
- CHUTNIK, S., *Kapesní atlas žen*. Praha: Fra, 2014.
- CHUTNIK, S., *Kieszonkowy atlas kobiet*. Kraków: Korporacja Halart, 2009.
- KUCZOK, W., *Gnój*. Warszawa: Wydawnictwo W.A.B, 2010.
- KUCZOK, W.: *Smrad*. Praha: Havran, 2009.
- MASŁOWSKA, D., *Dwa ubohý Rumuni, co uměj polsky*. Praha: Agite/Fra, 2010.
- MASŁOWSKA, D., *Dwa dramaty zebrane*. Warszawa: Lampa i iskra boża, 2010.
- MASŁOWSKA, D., *Kochanie, zabiłam nasze koty*. Warszawa: Noir sur Blanc, 2012.
- MASŁOWSKA, D., *Královnina šavle*. Praha: Agite/Fra, 2008.
- MASŁOWSKA, D., *Paw królowej*. Warszawa: Lampa i iskra boża, 2005.
- MASŁOWSKA, D., *Zabila jsem naše kočky, drahá*. Praha: Odeon, 2014.
- WITKOWSKI, M.: *Chlípnice*. Praha: Agite-Fra, 2007.
- WITKOWSKI, M.: *Lubiewo*. Kraków: Korporacja Ha!art, 2006.

Sekundární zdroje

- BOŘILOVÁ, M., HOŘÁK, M., JENIŠTA, J., TARNAWSKA-GRZEGORZYCA, A., *Třiatřicet. Mladá česká, německá, polská, slovenská a ukrajinská próza*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011.
- DRABIK L., KUBIAK-SOKÓŁ, A., SOBOL E., *Słownik języka polskiego PWN*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2016.
- DVOŘÁKOVÁ, Ž., Úvod do literární onomastiky. In: *Acta onomastica*, LI, 2010.
- HAUSENBLAS, K., Vlastní jména v umělecké literatuře. In: *Naše řeč*, 59, č. 1, 1976.
- HEJWOWSKI, K., Nazwy własne w tekście literackim - techniki tłumaczenia. In: *Przekład - język - kultura III.*, Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2012.
- JANIKOWSKI, P.: *Polska literatura najmłodsza w kontekście problematyki translatologicznej*. Śląsk Wydawnictwo Naukowe - Wydawnictwo Wyższej Szkoły

Lingwistycznej, 2008.

KNAPPOVÁ, M., Funkce vlastních jmen v literárních textech. In: M. Blichá (ed.): *Zborník Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Slavistica XXVIII*, Zv. 3. Banská Bystrica: Onomastika a škola, 1992.

KNAPPOVÁ, M., K překládání osobních jmen. In: *Naše řeč*, 66, č. 4, 1983.

KNITTLOVÁ D., *Teorie překladu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995.

KUFNEROVÁ, Z., *Čtení a překládání*. Jinočany: H&H, 2009.

LEVÝ, J., *Umění překladu*. Praha: Panorama, 1983.

LOTKO, E., *Čeština a polština v překladatelské a tlumočnické praxi*. Ostrava: Profil, 1986.

Pravidla českého pravopisu. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2014.

SOSZYŃSKI, P., *Tajemnice Szumina*. Warszawa: Lampa i Iskra Boża 2002.

ŠRÁMEK, R., Das onymische und das appellativische Objekt. In: *LS. Reihe A - 73/I*, Berlin, 1980.

ŠRÁMEK, R.: *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1999.

WAŚOWICZ-DUNIN, P., Dyskoteka w piekle [rozhovor s Dorotou Masłowskou]. In: *Lampa*, č. 1., 2004.

Internetové zdroje

GREGOROVÁ, B., *Masłowska, Dorota: Královnina šavle*. „iLiteratura.cz“, 23. 9. 2008. Dostupné online [29. 3. 2016]:

<http://www.iliteratura.cz/Clanek/23139/masowska-dorota-kralovnina-savle>

GREGOROVÁ, B., *Witkowski, Michal: Chlípnice*. „iLiteratura.cz“, 25. 11. 2007. Dostupné online [5. 4. 2016]:

<http://www.iliteratura.cz/Clanek/21795/witkowski-michal-chlipnice>

MOGILNICKA, K., *Franczak, Jerzy: Převlékárna*, překlad Bára Gregorová. „iLiteratura.cz“, 20. 12. 2009. Dostupné online [15. 2. 2016]:

<http://www.iliteratura.cz/Clanek/25531/franczak-jerzy-prevlekarna>

Najczęściej oraz najrzadziej nadawane imiona dzieciom w okresie 10 lat (2005-2014) z podziałem na poszczególne lata i płeć, ze wskazaniem liczby wystąpień. „mswia.gov.pl“. Dostupné online [1. 5. 2016]:

<https://mswia.gov.pl/pl/sprawy-obywatelskie/statystyki-imion-i-nazw>

Přehled jmen a lokalit. „mvcr.cz“. Dostupné online [1. 5. 2016]:

<http://www.mvcr.cz/clanek/cetnost-jmen-a-prijmeni-722752.aspx>

Přehled příjmení a lokalit. „mvcr.cz“. Dostupné online [1. 5. 2016]:

<http://www.mvcr.cz/clanek/cetnost-jmen-a-prijmeni-722752.aspx>

SAWICKA, M., *Paw warszawski*. „Wprost“, 21/2005 (1173). Dostupné online [18.

2. 2016]: <http://www.wprost.pl/ar/?O=76895&I=1173>

MATÚŠOVÁ, J.: Třetí celostátní seminář Onomastika a škola. In: *Naše řeč*, 72,

1989, č. 5. „nase-rec.ujc.cas.cz“. Dostupné online [1. 5. 2016]:

<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=6881>

.

Anotace

Autor: Iveta Sotolářová

Fakulta: Filozofická

Katedra: Slavistiky, sekce polonistiky

Název diplomové práce: Analýza překladu vlastních jmen v současné tvorbě mladé generace polských autorů

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jan Jeništa, Ph.D.

Počet znaků: 103 095

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 30 (+ 8 internetových zdrojů)

Klíčová slova: překlad, vlastní jména, onomastika, analýza překladu, mladá polská próza, překlad vlastních jmen, překladatelské transformace

Autorka se ve své diplomové práci zabývá analýzou překladu vlastních jmen v současné tvorbě mladé generace polských autorů. Práce je rozdělena do dvou částí. V teoretické části se zabývá literární onomastikou, překladem vlastních jmen z polštiny do češtiny a jazykovou vrstvou mladé generace polských autorů. Dále pak představuje jednotlivé autory a jejich překladatele ve stručných medailoncích. V druhé, praktické části se autorka věnuje již konkrétní analýze překladu vlastních jmen, kde vybrané lexikální jednotky jsou zkoumány podrobněji.